Гос. библиотека СССР им. В. И. Ленина 1964 г.

ШЕРАГIА ЙОАРЖАЕ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ЯХЬ!

МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАТТIХЬЕТА!

СЕРДАЛО

Свет

Советски Союзе Коммунистически парти Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советай Министрий Советен орган. Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕЗ

№ 92 (3944). ШОАТТА, 1 август, 1964 шу. Мах 2 кап.

ОКТЯБРА СИЙНА

ЯХЬЕ БАЬККХА ТОЛАМ

Грозненски крекинг - завода установкай коллективашта юкъе шерра яхь яьржай Сийлахь-Йоккхача Октябрьски революце 47 шу дизара сийленца накъа яхара. Цу яхье хьалха латтачарех цаI я нов. Ревунова кулгалду Кошевой Олега цIи лелаю № 15—16 йолча установка коллектив. Коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаеча цу коллективо валови продукци арахецара ворхI бетта план 22 ди хьалха кхоачаш а еш, цу хана дезз хьа бархIлагIча бетта чотах арахийца продукци эзараш тоннаш я. Август бетта хьалхарча деношка кхоаченъе лерхI установка технологаша валови продукци арахецара бархI бетта план.

Российски Федераце 30 миллиард фонде дика дакъа лоац установка рационализатораша. Укх бейнача 7 бетта итташ рационализаторски предложенеш балха юкъейнхьай, цар паччахьалкхенна баь пайда массехк эзар сом да. Арахецача продукцега дIабода мах лох а беш. Iы, электроэнерги, реагенташ кхоарах баь пайда эзараш сомаш да.

Дезача цIейна накъа а йодаш итт бетта план хинал дукха хьалха кхочашъергья установка коллективо. Цу даькъе дика къахьегарца белгалбаьнна ба технологеш нн. Рытов, Швецов, Шахов, кхыбараш.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

ДИКА СОВГIАТ

Грозненски нефтемаслозаводе дика къахьегаш я Бездетный Василе кулгалду № 16 йолча установка коллектив. Коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаеча установка сменаша шерра социалистически яхь йоаржаяй семилетка яхлагIча шера план хинал хьалха кховчашъяра. Цудухьа хIара денна совдуял къахьегама толамаш. Валови продукци арахецара ворхI бетта план 13-ча июле кхоачашъяьй технологаша. Ведал арахецара къахьегама овсарле йиъ процент совгIа лакхъенняй, хIаьта арахецача продукцега дIабода мах дика лохбеннаб. Цу гIулакхо торо хилийтай укх бейнача ворхI бетта паччахьалкхенна 180 эзар тоннга сом ахча кходе. БархI бетта план кхы а хьалха кхоачашъе дош деннад установка коллективо. Уж къахьегама толамаш доахача къаьстта дика къахьегарца белгалбаьнна ба бокхагIбола операторараш Гамаюнов Георгий, Меркулов Борис, Дубровин Владимир, оператор Усастов Иван, кхыбараш.

Кхо бутт мара бисабац Сийлахь-йоккхача Октябрьски революце 47 шу диза. Цу денна сийленца накъа бахара цар лерхI паччахьалкхенна кхы а 50 эзар сом ахча кходе. Из да Октябра оаха кийчду къахьегама совгIат, — йоах установка начальника нов. Бездетне.

М. ЧАХКИЕВ.

ДИЪ ДИ ХЬАЛХА

Старогрозненска бургу деттача контора коллективо къахьегама дика толам баьккхаб укх бетта. Къаьстта дика къахьейгар вышка хьалъеча Мартынов Сергея кулгалдеча бригадо. Цо диъ ди хьалха вIашагIъеллар 58 метр йола буровой вышкеи Хаян-Кертерча № 37 йолча скважина эша буровой оборудованешш. Цига дика къахьевгарца белгалбаьнна ба нн. С. Мартынов, П. Николенко, М. Симонов, М. Юсупов, Н. Котов, кхыбараш. Царех хIаране укх денношка смена нормаш 110—115 процент кхоачаiъю.

Вышка хьалъераита дика новкъостал дир механизатораша тракториста Честнов Евгене, бульдозериста Зайцев Анатоле, кхычар. Индустриальни методаца берегболаш болх вIаштIехьбаьккхар.

ХIанз цига бурув тохара балхаш дIадоладаьд Шапошников Алексея кулгалдеча бригадо. Хьалхара метраш бургв техад.

А. ТИЩЕНКО.

УНИВЕРСАЛЬНИ ТЕПЛОВОЗ

ЛЮДИНОВО, 30 июль. (ТАСС-а корр.). «ТГМ-5» яха универсальни тепловоз хьебаьб Люденовски тепловозни дезел завода конструктораша. Цу 4 соана тIа хаттача, гидропередаче йолча локомотива 800-нега 2400-нега кхачалда говра низ ба. Пассажираш дIа-юха бига а маневрай балхаш де-а йиш хургья цунца. Предприятейн строй к а й и подъездни наькъашка шерра пайда эца йиш хургья цох.

Шура дукхагIа

Укх шерарча хьалхарча ах шера дика толамаш даьхад Грозненски производственни управлене чуйоагIача «Новый быт» яхача колхоза шурий-товарни ферма хьайбаш лелaдераша. Ах шера 4000 центнер шура йолка езаш бар уж паччахьалкхенга елаха. Бакъда, ферме коллективо сийленца из декхар кхоачаш а даь, планал совгIа елар 546 центнер шура.

Иштта толам шо-шерIа боаккхабеннабаь коллективага. Хьалхарча ергIанна из декхар кхоачашде цун дукха кхаьчаб коллектива юкъе башха дика лах хиларца а, доттIача бесса царна гIулакх дарца а.

ХIанз ахканарча лагере да ферма довхан. Берригa а 550 етт ба царга кховбаш. ХIана укх сахьата царех 472 етт бетташ ба. Хьаьнача бьцах кхийттача доахана ховлуш лекхъяьй шура. ХIара ден-бусдовхангара хьайоаккхача шурий боарам 4400 килограммага кхоач. Вешта аьлча, ден-бус хIара Iаттагара 8 килограмм совгIа шура йоакх.

Довхангара шура дукхагIа яккхара иштта лоархIаме да шортта царна барда лоаттабар, хан-ханнахьа хий меладар, кхыча довкъарашна уж Iалашдар.

Цу ферме долаш да лакхе вай мел аьннар. Шортта барда ба, хан-ханнахьа хий меладу, доахан массаз дeтт цар ниешка бIаргаго йиш а моша доакъар. ХIара дийнахьа 6—7 рейс а еш фермерча доахана шортта барда лоаттабу шофера Комарова Василий Федоровичa.

Белгалдаккха деза, фермера деррига доахан электрически аппаратанша детташ хилар. ХIара доиркас дика карверзаяьй из говзал. Цу гIулакхо 2-зза совгIа лакхъяьй къахьегама овсарле. Хьайовкхача шурий хьоанал а лакха я. Юкхъера лаьрхIача хIара денбус йоаккхача шурий хьоанал 3,7—3,8 процент хуа.

Але деза, колхоза ферма шин бригадах латташ хилар. Шоайла царна юкъе яьржача социалистически яхье хьалха йоагIа Хамзатов Пата керте латташ вола хьалхара бригада. Ерригача коллективо къовсам лоаттабу сийдола коммунистически къахьегама цIи шийх тахлийтара тIехьа. Берригача

доиркаш хьалха йоагIа Донцова Лидия. Укх шера цо шийна хьалхашка декхар оттадаьа ше гIулакх деча 20-нек хIара Iаттагара 2250 килограмм шура яккха. ХIаьтта дIадахача ах шера хIара Iаттагара цо яьккхай 1244 килограмм шура. Иштта дика толамаш даьхад Донцовес июль батта а.

Цул дукха тIехьа ца юсош хьайоагIа ах шера ше гIулакх деча 20 Iаттах хIаранегара 1225 килограмм шура цьккха йола Витахвнова Датиха а.

Дика толамаш дових ферма шоллагIча бригaдерча доиркаша а. Яхье хьалхле лелаю коммунистически къахьегама ударникаша Беликова Екатеринаси, Демешонкова Любаси. Царех хIаране шоашта хьалхашка декхар оттадаьд шера хIара Iаттагара 2300 килограмма шура яккха. Хьалха дIадахача ах шера шоаш гIулакх деча хIара Iаттагара 1238 килограмм шура яьккхар цар.

Иштта дика толамаш даьхад цар июль бетта а. ТоламагIа барий балха говзал хьа а Iомаш, цар беза бола хьехам [illegible] толамаш доахаш хьабоагIа кьона доиркаш Исаева Iаби, Андриенко Нина, ахкан каникулашка ферме балха бена дешархой Сердюкова Люда, Бужак Таня, кхыбараш.

«Грознефтехимстрой» 9-ча гIишлой-монтажни управлене коллективо Октябра 47 шу дизара сийла шерагIа социалистически яхь йоаржаяра хьакъехьа даь кхайкарал дег чура хьал а лоацеш, «Новый быт» яхача колхоза шурий-товарни ферма коллективо дош деннад шоллагIча ах шера план толамца кхоачаш а из башха дика къахьегама совгIаташ кийчде.

Р. МАЛЬСАГОВ.

Сурта тIа: Ферме толамагIа йола доирка Донцова Лидия электрически аппаратанша болх бе миштa беза дIахьехаш йоаа Петропавловск оалача станицерча цхьайтта шера школерча дешархочо Сердюкова Людайна.

Д. Василийко сурт.

КЕРДАЧА СОВХОЗЕ

Наьсарен производственни управлене «Экажевский» совхоза лаьтташ дукхагIа дараш лоаман довкъашка дада, къаьстта СурхотIарчен Iаьлий-Юртарчен отделеней дараш. Каст-каста делкача догIанна, фенара тIоадал дукха хилар, ханнахьа кхачийтац укхаза ка бола ялаташ а кхыйола культураш а.

Укх шера а иштта ниiсдалар ах кхыча боахамел тIехьагIа йолаелар совхоз ка бола ялаташ чуэца. СихагIа чуэцеи тIахьожам аттагIеи хилийта группой хьисапе чуэца лаьрхIар совхозо кIа. 2300 гектар кIа дар механизатораша чуэца дийзар. Цу гIулакха эша техника кIезига яр: лерттIа тоаьшоаш лелаш йола 11 комбайни бархI жаткеи. СихагIа ялат чуэцийтара кхыча боахамаша новкъостала 12 комбайн яйтар совхоза. 19-ча июле Наьсар-Кертерча отделене кIа чуэца йолаелар жаткаши комбайнаши. Каст-каста догIа делхаше а 4—5 балха дийнахьа 312 гектар кIа хьекха а хьекха аьрдар. Кхыча боахамашца яхье баьнача механизатораша сихха бора болх. Масала, жаткай машиниста М. Гаракоева денна тIехкхоачашйора смени нормаш. Шоай боахамах санна дог лазаш къахьегар новкъостала бахнийтача комбайнераша Д. Мажиева, М. Хусенова, кхычар а. 22—25 гектар хасарах улла кIа оардар цар, норме 19 гектар мара йоацача.

Цул тIехьагIа СурхотIарча отделене яхар ерригa техника. Укхаза а лаккхача толамашца чуэц ялат. 611 гектарах 300 гектар кIа хьекха Iодиллар цар шин дийнахьа. КIа хьокхашехьа, хоза ха дехьа па йоаеш, сихха оард из. Масала, цхьан дийнахьа аьрдар 170 гектара тIа хасарах улла кIа. Укхаза а дика къахьег комбайнераша. У. Дашукаева, Ш. Хамсаева, З. Расуханова, А. Евлоева, кхычар а. Диса ялат цхьа-кхаь дийнахьа чуэца лерхI механизатораша.

Иль комбайн я Экажевогий - Юртарча отделене ка бола ялаташ чуэцаш. Дика къахьег укхаза механизатораша, 430 гектар кIа хьекха а хьекха, цунах дукхагIдар аьрдах.

Механизатораша [illegible] къахьегарах 27-ча июле ерригача совхозе 1270 гектар кIа хьекха даьлар, цох 820 гектар аьрдар. 10 эзар центнерах совгIа ялат дIадихьар хьатташка.

Отделенешка оардаш дола дерригa а ялат совхоза центральни усадьберча хьатта тIаозаш хиларах лоархIаме да цигара бола кхетамца вIаштIехьбаьккха хилар. Дика организатор ва хьатта заведующи вола А. Лолохоев, тешаме кхоачашку шийн декхар весовщика Я. Муцольгова. Ялат озеш дукха говш цо машинаш. Iо а ка доассадеш паччахьалкхенна дIахала дIаккухьийт укхазара. Деррига ялат. Хьатта хьйнаре къахьег А. Арапиева, М. Панеевас, Л. Исмаиловас, З. Альдиевас, кхычар. Калай Iойоассайнр цар машинаш, сиха дет кIа. Иштта Iурра дензa бийсан 11—12 сахьат далалца. Кхашкара хьатта хьакхухьаш а Наьсарен-Вокзале ялат дIаийдеча пункте дIаккухьаш а дийнахьа 11—12 сахьата болх бу шофераша И. Имагожева, М. Цечоева, А. Джандигова, кхычар. Механизаторашеи болхлошеи цу тайпара къахьегарах паччахьалкхенга 520 тонн ялат дехкад совхозо.

Цхьабакъда, цхьанийолча моттигашка толамаш даьхадале а ерригaча совхозе гIолла лаьрхIача ледара латт паччахьалкхенна ялат дIададалара болх. Совхоза кулгалхой декхарийла ба, ерригa торонаш оардаг а яьа, укх деношка паччахьалкхенна ялат дIададалара план йиза кхоачашъе.

Мукъалаьлна лаьтташ цIенадац, аха а ахац укхаза 56 гектара тIара мара вIашкатехадац ча.

ШоллагIа культураш дIаюх тулаш латт гоайча пайдан хургьиц силоса йийна хьажкIаш. Дийнахь а буса а болх байта беза тракторашка, чах эргIаш а даь ахо деза мукъалдьвина кхаш, дIае еза доакъара лаьрхIа йола культураш.

В. АРЧАКОВ,
тха собкорр.

Чуийца даьннад — дIадувш латт

Шаьла производственни боахамашта юкъе эзгара хьалхарчарца ка бола ялаташ чуэца йолаелав Ленина цIерах йола колхоз. Колхоза председатела нов. Муслуеви партийни организаце секретара нов. Дохтукаевеи вIаштIехьдаьккар ка бола ялаташ чуэцара берригa а низ тIабохийтаребола вIуллакх.

Юккъанца дезз шин сменах болх бе болаелар ерригa а техника, хIаьта кхаь сменах болх бора колхоза хьатта. Колхоза партбюрои правленеи членаш бехктокхамегIа бола участкашка хьожабир. Цар тешшаме кхоачашдора шоашта тIадилла вIуллакх.

№ 1 болча хьатта болх вIаштIехьбоаккхаш, хьадахьаш а паччахьалкхенна дIалуш а долча ялаташта тIахьожам лоаттабеш а вар парторганизаце секретарь, председатела тIахьожам лоаттабора № 3 болча хьатта балха, ВЛКСМ колхоза секретари тракторни бригада механики вола Ибрагимов Шарик кхоавора ерригaча техникаал [illegible] царех ехар тоае. Шо-шоай моттигашка болх беш бар кхыбараш а.

Цу тайпара лерттIа болх вIаштIехьбаккхар бахьан долаш управлене чудоагIача боахамех эзгара хьалхарчарца паччахьалкхенга ялат дехка хилар Ленина цIерах йола колхоз. Хьекха ялаташ хьалъэцаше цунна тIехь-тIехьа оахар боахаме яьбь.

ТIадоагIача шера хургьболча хьуекъама боагIаш йола йоакхо елза хьахьокхаш хIанзле а аха а аьха, дика тоа а даь Iодиллад 50 гектар лаьтта, 980 гектара тIа гурахьа дIадийна ка бола ялаташ хьакха а хьекха аьрда даьннад. Цул совгIа арIаш а даь дIаоттадаьд цу майдан тIара деррига ча. Амбарашка чутессад лерттIа цIендаьча ялатий фу.

Колхоза ерригa а цхьайтта комбайн лоалахарча боахамашта ка бола ялаташ чуэцара новкъостал деш я. Царех виъне чуэц «Ачхой-Мартанский» яхача совхоза кхашкара ка бола ялаташ.

ХIанз хьажкIаш чуэцара кийчо еш ба совхозе.

Х. ЯЛХАРОЕВ,
Шаьла производственни управлене парттера агроном.

КПСС НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА ПЛЕНУМ

Селхан Грозне хилар КПСС Нохч-ГIалгIай обкома IV-гIа Пленум. «Республика колхозашеи совхозашеи 1964 шера тIалийца социалистически декхараш кхоачашдарах» доклад бир юртбоахама продукташ яхарен министра Х. М. СЛЮСАРЕВА.

Преносах къамаьлаш дир Грозненски производственни управлене парткома секретара нов. СУХОРУКОВА, Ножай-Юртовски производственни управлене начальника нов. БАШИРОВА, Сунженски производственни управленерча Кирова цIерахча колхоза председатела нов. НАУМОВА, Сунженски производственни управлене парткома секретара нов. ВАРЛАШКИНА, Грозненски производственни управленерча 1 Мая цIерахча колхоза парткома секретара нов. ЗАРЕЧНЕ, «Ингушский» совхоза директора нов. МАМИЛОВА, КПСС обкома секретара нов. ДОРОХОВА, Шаьла производственни управленерча Ленина цIерахча колхоза председатела нов. МУСЛУЕВА, Грозненски автотрест заводе директора нов. ПЕЛЕВИНА, Наьсарен производственни управлене начальника нов. АБУБАКАРОВА, ВЛКСМ обкома секретара нов. ГУДАНТОВАС, Наурски производственни управлене начальника нов. ПРОКОПОВА.

Дийнача дешах Пленумо шерра сонам тIаийцар.

Пленумо къоастадир организационни дош а. КПСС обкома вIашагIъеллай керда химически меккдаьттан отдел.

Цу отдела заведующиле хоржар нов. ТОНКОНОГОВ П. М.

КПСС Нохч-ГIалгIай обкома IV-ча Пленума балхах йола отчет кепа тохаргья тIайоагIача номер тIа.

КЪИЛБАСЕДА КАВКАЗА МАШИННАЬКЪА ГРОЗНЕНСКИ ОТДЕЛЕНЕ БОЛХЛОШТА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТАШ ЯЛАРАХ ДОЛА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Машиннаькъа транспорте доккхий производственни толамаш бахарахи машиннаькъахочун Ерригсоюзни Денца хувзаденнев Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамоташ лойла:

Агаев Исраила — Плиево станце дежурнена.

Вирюлькин Валентин Ивановича — Грозный станце локомотивни депо тепловоза машиниста.

Гарнуев Осмай Махьмада — Грозный станце вагонни депо шестерниш кхачов.

Гвоздой Альфред Семеновича — Кизлярски дистанце наькъа мастера.

Катаев Мовлади — Гудермесски наькъа дистанце болхлочоа.

Кривонуст Кузьма Михайловича — Гудермеса станце локомотивни депо машиниста.

Петрова Надежда Петровнайна — Грозный станце йоккхагIа йолча стрелочницайна.

Хирункин Владимир Матвеевича — Гудермеса станце локомотивни депо слесара.

Шахтиева Жихана — Гудермесса станце вагонашна технически хьажара пункте болхлочоа.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатела заместитель
А.-В. ТЕПСАЕВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь
Н. СЫЩИКОВ.

г. Грозный,
1964 шера 29 июль.

Советски Союзе гIолла

ТАСС-а ХОАМ

«КОСМОС-36»

1964 шера 30-ча июле Советски Союзе аргIан урагIьахийтай Лаьттай «Космос-36» яха искусственни спутник.

Спутника тIа оттаьа я 1962 шера 16 марта ТАСС-а дIакхайкхаьча программага хьежжа космически арена тоххара дIало дахьара лаьрхIа йола Iилма аппаратура.

Спутник орбита тIа яьккхай е параметраш а йолаш:

— го баккхара юкъанара ха 91,9 минут;

— лаьттан эгтара гаьнагIа йола юкь (апогее) 503 километр;

— юкъхьара юкь (перигее) 250 километр;

— экватора плоскостьна орбита даьлара эзара са 49 градус;

— Iилма аппаратурал совгIа спутника тIа я:

— Орбита элементаш нийса йустара радиосистема;

— приборашеи Iилма аппаратураи беча балхах йола данне Лаьтте Iенутеара радиотелеметрически систем.

Спутника тIа оттаьа аппаратура лерттIа болх беш я.

ХьачуйоагIача информацена обработка ю координационно - вычислительни центро.

Узбекистана лаьттан кIалхара яьш

ТАШКЕНТ, 29 июль. (ТАСС-а корр). Шоай тайпара долча Iалама яьшта юкъе гIолла хьалъарадаьннад Узбекистане геологаша яьхача иттаи болча скважинай «когIараш». Лаьттан кIалха гучадаьннад дIайхача яьш Iалаьмате доккхий Iамарч.

Къаьстта перспектива йолаш да Ферганска кьовхьера, Ташкента гонахьара, Бухаро-Кершински Iамарч лаьттан кIалхара йIовхалах пайда эцара. 150 градус йовхал лаьттан кIалхара горизонташ гучаьхай.

ВЫШКОМОНТАЖНИКИЙ РЕКОРД

АЛЬМЕТЬЕВСК, 30 июль. (ТАСС-а корр-). Болатах яь Iалаьмате йоккха 100 тонн хула буровая низ болча тигачаша кердача моттиге оттайр. 40 километр хулача новкъа 49 сахьата я езача метта 19 сахьата кьера из. Буровая болх бе кийча я. Вышкаш цхьан моттигера гаьнна дIайнхьа кхыча моттиге оттаяра керда рекорд яьккхай Альметьевбурнефта трестерча Сафаргалеева монтажникий бригадо.

Дийначa молекулий энерги

Гуржий биофизикий приборо гучабоах кистикашта юкъера геттара чоалханера процессаш

Биофизикаша оалаш да «молекулашта юкъе лелаш йола хIа[illegible]».

Гуржий Iилмай Академе физика института биофизически лабораторе болхлой физико-математически Iилмай кандидат Привалов Петра, Монаселидзе Джамлета, Мревлишвили Георгия болабехар калоре геттара зIамига даькъалгаш лоархIаш йола прибор хьае.

Цу тайпара прибор хьаь яьннача тIехьагIа кьоначa Iилмахоша тохкам бе лаьрхIаь нуклеиннови кислоташта. Дезоксирибонуклеиннови кислота молекула латт паралельно улача атомий шин спиральни зIаварех. Молекула лоалаьчул тIехьагIа уж зIанераш вIашагIйоал, кегабенна шш орг хул цох.

...Лабораторе эксперимент а кийчлу. Ца баьддаь да. Дилла а цхьан бозрамах лоаттаю цу чура температура. Болх беш укхаза дукхагIча хана цхьа сиг хул. Шеи доккхагIа дола дакъа дIалоац калориметра. Прибор ше йоккхa из — паргIатта кулга тIаьрвюкье хом из цхьан зIамигача дошо ампулашка а электронагревательни элементий чоалханера системаш, хIаьта ампулашта юкъе я термобатерея тиьаь итт термопоря. Цу микроскопа кIал монтаж яьча зIамигача механизмашца юзаенна а дукха регистрирующи регулирующи устройстваш.

Калориметра чуоа беза мах болча ДНК яхача препарата ах миллиграмм. Электронни хьалочо зув чуоацача йIовхала геттара зIамига даьъалгаш—миллионни калорега кхачалца.

Шортта йIовхьала йолалу калориметр. ХIара пхийтта минут массиз йола цхьанна градус лаьхлу температура. Ээтка градусага из дIахкаьчача ше-шея язлеш боли шеро эга а эгии шкала тIа гIоала урагIйолалу — ДНК чIоагIа спиральни гIажнаг катастрофически йита йолалу.

Мел йоалла йIовхала энерги? Калориметра белгалдаьккхад препарата ах миллиграмм лоалаь калоре цхьа эзарлагIа дакъа.

(АПН).

СИЙЛЕ ХИЙЛА СОВЕТСКИ МАШИННАЬКЪАХОЙ!

КОММУНИСТИЧЕСКИ ХЬИСАПЕ КЪАХЬЕГАШ

ХIАНЗ кертерачарех цхьа декхар да машиннаькъан транспорта кхьдолъ доакъошн дIахо а техническн тоадар, цар скоростащ дикка лакхъяр, машиннаькъа транспорта чIоагIа электрификаци яр.

Машиннаькъа транспорт технически кийчъярах йола ленинскн идеяш кхьстта чIоагIа кхолчашъю укх тIеххьарча итт шера.

Тяге керда тайпаш юкъедоаладарах торо хилар мухь кхухьа наькъаш чекха дукхагIа хилийта, 275 миллион тонн доагор кходе, 4 миллиард сом гаргга йола расходаш ца еш йита.

ХIанз локомотивах боала пайда чIоагIа дIахо лакхбара новкъа, цу ларда тIа машиннаькъа боахама деррига довкъоша беча балха боарам лакхбара дакъе боккха гIа бьккхаб.

ХIанз локомотиваша байтача балха оперативни хьалхле лелаелга а цар беча балха бехктоккхам а наькъа отделаштеи службаштеи тIалиллад. Машиннаькъа тIа беча берригача эксплуатационни балха овсарле дIахо а чIоагIа лакхъяра кертерчарех цхьа хьал да.

Ши шу мара дьнкадац машиннаькъахой Ерригсоюзни совещани Кремле хинна. Дукха ха яц яз. Бакъда, цу хана чухь наькъай доходаш 962 миллион сом лакхъеннаб, хIьта боала пайда — 691 миллион сом.

Шийга дIадолар юхаметтаоттадарал совгIа боккха пайда лу машиннаькъа транспорто паччахьалкхенна, гIо лу мехка халкъа боахам детIабоалабара.

1963 шера мухь дIа-юха бахьара план ханал хьалха, 28 декабре кхоачашъяьй.

Хьалхашка латта декхараш кхоачашдара мел эша торонаш йолаш я. Чеккача темпашца дIахьоргда транспорт технически тоаелга. 1970 шу тIакхоачаш машиннаькъа тIа болх беш хургбац цхьаккха а паровоз, маневраш ергья кертерча дакъе тепловозашца.

Укх гаргарча шерашка болх беш хургда дикагIа тоадаьн низ болашагIен дола электровозаши тепловозаши. Цар йиш хулийтаргья еза етта поездаш сахьата 100—120 километри, хIьта пассажирски яраш цхьадолча наькъашка 180—200 километри яхийта.

Машиннаькъа технологени шерра юкъейоалае лерхI радиоэлектроникеи вычислительни техникеи.

Электровозий балха овсарле лакхъе лерхIаш бригадаша локомотиваштa сменах гIулакх де доладир. Цу гIулакхо локомотивни балха овсарле шозза лакхйир.

Цу гIулакха тIехь боккха мах бола инициатива дIайолайир локомотивех геттара дика пайда эцар духьа социалистически ахь дIайолаьча Къилбаседа Кавказа машиннаькъа берригача диспетчераша, локомотивни вагонни боахамий болхлоша, станционникаша, путейцаша, связисташа тIакхьийхача тха отделене дежурне нов. А. В. Мочильске смено. Из хьаллаьцар Къилбаседа Кавказа машиннаькъахоша.

Оаха оахоша дийха а дийха наькъа Управлене шозза лакхъяьй тха отделенеа дийнахь-бус тепловозаш лелаяра норма. Кхы а дукхагIа лакхъе а йиш я из. Касталашха оаха паровозаш дутаргда, цар бу болх тепловозашца бергболаш.

ГIалькате боккха низ а хилна дIаэттаб коммунистически къахьегама тIехьара болам. Цо лакхъю къахьегама овсарле, хьахулийт нахе юкъера керда отношенеш, сага боккха кхетам лу.

Грозненски отделене коммунистически болама юкъе дакъа лоацаш 8912 саг ва. 920 бригада и из цIи яккха къовсам лоаттабеш, из цIи лелаю 346 бригадо, шин эзар гаргга саг ва коммунистически къахьегама ударник волаш.

Отделене коллективо лоацхал ду шоай дикагIа болча производства болхлоех. Царех ба отделене дежурни Мачильский, штукатур Вихлянцева, токарь Бурдий, кхыбараш.

Отделене уж тайпа къахьегамхой бIаьш а эзараш а хилар бахьан долаш укх шера хьалхарча ах шера къахьегама овсарле планах ялх процент лакхъе йиш хилар тха, мухь дIа-юха кхахьара план 5,5 процент тIеххкоачашйир, мухь дIа-юха кхахьарга дIадодар 3,7 процент лоздир, планал совгIа 918 эзар сом пайда бьккхар.

КПСС XXII съезда решенеш кхоачашъеш боахкача машиннаькъахоша берригa шоай низ тIабохийт мухь дIа-юха кхахьарен пассажираш дIа-юха кхуыларен формаш а методаш а хаддаша тоеш эрганкара, транспорта средствах дикагIа пайда эцара, мехулли кIезигагIа хIама дIа а дохийташ транспортах дола Даьлен хьашташ дизза а хиннахьа а кхоачешдара.

Г. ФИЛЕЕВ,
Къилбаседа-Кавказа машиннаькъа Грозненски отделене кертера экономист.

ТХА КЪАХЬЕГАМА СОВГIАТАШ

МАШИННАЬКЪАХОЧУН Ерригсоюзни Денна къахьегама совгIаташна накъа ера тха депо эксплуатаце цеха коллектив.

Барт тайнача тха локомотивай машинистий коллективо хорхI бетта план массанк дя хьалха кхоачашйир 105 процент, локомотиваш нормел дийнахь-бус 10 километр сихагIа лелайир, хIьта технически скорость сахьата 5 километр лакхйир. Шу доладелча дена машинисташа тайп-тайпарча лостамех дIайнгцa 800 совгIа дукха мухь тIаболь еза етта поезд. Миллиона дикьлагIа дакъа тоннаш халкъа боахама мухь дIа-юха бихьаб, из деш 466 тонн кхача доагор кходаьд. Эттара дукхагIа доагор кходир машинисташа А. Шеховцева, В. Блохина, А. Коваленкос, В. Сергиенкос, Н. Челудзе С. Бокова, кхычар.

Толамаш даха йиш хилар прогрессивни дар балха юкъедахьарах. Еза етта поездаш лелача дIадода доагор кходара тIехьа къовсам лоаттабеш локомотивни бригадий коллектив гIерт локомотивашка мамогга пайданегIа болх байта.

Тха коллективацара хIара шоллагIа воля машинист е цун гIонча поездаш лелаира кхерамэлен общественни инспектор ва. Цар балха хьалхле лелаю коммунистически къахьегама ударник машинист К. Цехмейстрюк керте латтача депо юкъарча Совето. Цар дийнахь-бус дежурство лелаю, дика ца хьожаш поездах тохац цхьаккха а локомотив, чIоагIа хьож ремонт нь ярайоалача машинашка. Теркал ца еш пхьаьккха а нарушени йитац машинисташа Айрапетова, Сергиенкос, Коломытова, машиниста гIончаша Котова, Маркова.

Тха коллективо хьоашал йибу цека маякаш болча машинистаькара Гамаюновгара, Алиевгара, кхычаргара.

Лоацца аргда аз сайх. Сай новкъостий салиш со а гIийртар сай дезача денна дикхагIа къахьегама совгIат дала.

Г. ДОБЫЙ,
депо машинист.

СИЙЛЕН ЦIИ ЛЕЛАЮ БРИГАДА

Грозненски локомотивни депо проходной кьо дIачу масаьллинге а хьона гургда «Коммунистически къахьегама предприяте цIи яккхара тIехьа болх беш я депо коллектив» аьнна. Цу чу болх беш ба тепловозийи паровозийи водителаш, слесараш, токараш, сварщикаш, котельщикаш.

ХIанз депо дукхача подразделеней коллективаша лелаю коммунистически къахьегама цIи. 400 саг ва депо коммунистически къахьегама ударник волаш.

Коммунистически къахьегама тIехьа лоаттача кхьо йоаргйоацаш хийцай депо. Ерригача цехашка йиза йола индустриальни культура, бокъенца йола организаци, тепловозашта ремонт яра прогрессивни технологи я.

Поезд юхаметтаоттаеча територе тIа IалаьмагIе дика цхьалхло я. Хьаштдола хама чекха е дика а кхоачашдар оимца а хиний дIаэттад цу коллектива. Цун барт тоабьр, из дезал а хиний дIаоттаьр ва поезда кулгалхо В. И. Котлевский.

— Дукха хунпамаш хиннал тха коллектива коммунистически къахьегама тIехьара къовсам болабелча дена, — йоах Василий Ивановичa, — цаI массанена тIехьа массавар цхьаннена тIехьа» яха девиз тха закон я хинна дIаэттай.

Коллектива хIара член шиь кертерча балха говзалал совгIа кхы а массехк говзал Iомаьнь ва. Масала, А. Смирнов штатни ведомостa тIа электромонтер ва. ХIьта цхьа слесарни гIулакх тIадиллал оаш цунна, цо ергъя шоана тIаккха фабрике ьвчох йоьааргйоаца оатхал. Хьазпал Э. Мельнов. Из ведомостах ше лелача крана машиниста гIонча ва. Бакъда, цо хьаштдолча минута бергба шоана машиниста, слесара, сварщика болх. ХIьта тракторист волча З. Трубицынах едолла хIама хов мастер ва» аал. Шийбахьан доацаш дацар цу коллектива сихха де деза бехктоккхаме гIулакх тIадиллар — цо хьеш я 45 тонн мухь айбергбола ше лела кран. Дукха къахьега дийзар цар. Коллективага цхьа двигатель мара хIама дацар. ХIанз кран хьаль ьнний. Мишта хьожаш я из.

Коллективо кхоачашду кхыдола балхаш а. МоллагIа ше дер геттара дика ду цо.

— Тха коллектива хIара член общественни цхьа гIулакх тIадилла ва, хIаране из дика кхоачаш а ду, — йоах цеха парторго В. Дуде. Масала, подъемни крана машинист А. Гринин слесарь Е. Милостивыйи къахьегам лорабарен кхерамзлен техникеи общественни инспектораш ба. Цар белгаладаккхараш предложенешеи дукха хIама даьл цехе. Крана машиниста гIонча волча И. Литвинова дика вIаштIехьбоаккх культурно-массови болх. Укхаза кастаста ладувгIа йиш хул дикача лекцега, беседаш ю, газеташ, журналаш, книжкаш деш. Шоашта тIадилла гIулакх дика деш ба проводница В. Егорычева, пневматика мастер В. Кудрявцев, кхыбараш.

Коллектива членаш тайп-тайпара хенаш йолаш нах бале а уж шевар дешаш ва, цхьабараш заочно техникуме, вожаш сайрийнарча школе.

Балха дн йистедаьлча хьалъоа цIе уголок. Из хIама дуа хIара денна хIана даш ьнна. Укхаза боагIа юхаметтаоттаеча поезда болхлой цоай дезалашца. Уж хьож телевизора чу хьахьоккхача кинофильмага, телевизионни хоемашка ладувгI. Шоашта бIаргадайначохи шоаш хьожачохи лаьца къамьлаш ду цар.

ДIадахеча шера юкъе коммунистически къахьегама цIи елар заготовительни цеха доагора аппаратура ремонт еча бригадана. Депо чуйоагIача ерригача локомотивашта ремонт ю цо, хий кхехкаш тIадиже кхоара дIадоаккхаргдолаш.

Тха коллективаша верригa я 30 саг ва,— йоах мастера Иван Сергеевича. — Берригаш а коммунистически къахьегама ударникаш ба уж. Йоккха говзал йола нах ба уж. МоллагIа а машина узел тоаергья цар. Теша мара вацаш цар тоаяь машин яий кхехкаш тIадиже кхоара нах дIадаккхалца биза болх» беш чургхийярах. Тха нахе хIара бетта тIеххкоачашъю производственни заданни шоаш тIайица декхараш.

Ах шера локомотиваштa ремонт е дика задани 20 ди хьалха кхоачашйир оаха, ремонт еш латташ цар йоаккха ха 2 сахьат лоацийр, уж тоаяра хьакецача средствах дикка кIезигагIа хIама дIадахийтар.

Уж дерригa толамаш даьхад оаха массане а коммунистически хьисапе болх а бендаь, деша а дешандаь, даха а дахандаь.

Цу коллектива наха дукха юкъейоаллаьй цеха болхлой къахьегам дикка аттача боаккхаш йола предложенеш. Коллективо доккхал ду ший болхлоех Т. Базаевх, А. Мизаевх, И. Мишкинх, М. Тенишевх, кхычарех а. Цар чекха а дика а ду шоаш дер.

Иштта къа а хьег. болх а бу Грозненски локомотивни депо коммунистически къахьегама ударникаша. Доккхийча къахьегама толамашца накъа бьаккар уж шоай дезача денна, хорхI бетта заданни тIеххкоачашъяьй.

Г. АНОХОВ.

Сурта тIа: В. И. Котлевске кулгалду коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаю бригада.

МАССАЗА А ХЬАЛХА

ЕРРИГСОЮЗНИ машиннаькъа денна сийленца накъа бьаккаб тха станцера болхлой, гIуллакхера ваз. Дог гIоздаьнна да тхо укх деношка.

Станце коллективо дакъа къахьегама толамаш дика да. Мухь тIаботтара хорхI бетта план 24 июле 122 процент кхоачашъяьй. мухь тIера Iабоасса. ХIара план а тIеххкоачашъяьй. ХIара вагона тIа нормах лаьрхIачул дукхагIа мухь тIаботтаро вIаштIехьдалийтар кхы мухь дIахьоргболаш 45 вагон мукъаьккха. Тха коллектива къахьегама дисциплина лакхача боараме я, цудухьа цкъа моттиг ниисьеннаца поездаш лелача хьовзам хинна. Хьалхашка латта декхараш дизза кхоачаш а веш дика къахьегарца белгалаьвьна ва станце дежурни Яценко Геннадий, Ганиев Беслан, вокхагIволa стрелочник Мержоев Юнус, Ярыгина Агерпина, Арчханов Iабдул, эесовщикаш Гайсанов Яхья, Аушев Махьмад, иштта кхыбараш.

«Грозхиннефтестрой» треста СМУ-9 коллектива болам дот ьаьаа хинна хьал а лаьца Сийлахь-йоккхача Октябрьски революце 47 шу дузача денна сийленца накъа хIара къахьегама доккхий декхараш тIайиллад оаца. Тха коллективо толамца кхоачашдергда уж.

М. ЯЦЕНКО,
Назрен станце дежурни декхараш кхоачашдер.

ХЬИНАРЕ КЪАХЬЕГ

Шаьла производственни управлене «Гудермесский» совхоза нов. Абдурзакова кулгалдеча шурий-тоадарни ферма Iаьсий лелаеча Рашидова Хьуса мата болх бу дукха ял я. Яль бутт баьнна Iаьсий да по гIуллакхдераш. Дийнахьа 600—800 грамм дуза тIаккхет царех хIаракена.

Сийлахь-боккхача Октябра сийленца накъа болхаш йоаржаьча социалистически ахьe кхы а дикагIа толамаш дахар духьа хьинар ца кхолеш тIагIертта къахьегаш я Хь. Рашидова.

М. ЭПЕНДИЕВА.

Къилбаседа-ХIирий паччахьалкхен юрта боахама опытни станца я дIа-юха кхувла вокхарий мозий пасека. Ца эшача автомобильни рамашка кийчъяь я из. ДIа-юха кхуволча пасекаца а кхо павильон. Царех хIара цу паьлиона кхолха ньча тархешка 60 вих болаш я.

ХIара пасека чIоагIа хийчъяь я, кордача меттите из дIакхьара дукха къахьега дезац.

Кхьь шера болх беш цо дика гIуллакх хаьд, стационарни йолчар дучул дикка дукхагIа моза дова цар тIара.

СУРТА ТIА: дIа-юха лелача пасека хьаьрех цаI вола вокхагIвола нокхарий мозий лeладер В. Л. Вербицкий.

В. Байдалова сурт.
ТАСС фотохроника.

ХЬУНА ПРОПАГАНДА ЕШ ДОЛА ЦIА

Сунженски леспромхозе хьадийлад хьуна пропаганда еш дола ЦIа. Общественни хьисапе цунна кулгалдеш я экономист йола Людмила Александровна Акимова. Рационализаторашта консультацеш ю инженерно - технически болхлоша ин. Юрчука, Кудрявцева, Кукина, керттера лесничий волча нов. Шмакова. Итт эзар сом пайда баьб укх шера рационализатораша еннача 26 предложенех.

Хьуна пропаганда еча ЦIагIа кaст-каста баьхка хул лесопункта начальник Цечоев Бийбот, вокхагIвола механик Катерманов Мухид, десятникаш Дзейтов Масуд, Гандаров Iусман. Уж берригаш а дешаш ба Къилбаседа-Кавказа хьуна техникума заочни отделене. Укхаза царна программни материалашта эшаш йола консультацеш ю инженераша.

Семинараш а кул хьуна пропаганда еча ЦIагIа. Масала, халача балхашта механизаци яра дешаш дувцаш яр укхаза хинна аргIанера семинар. Лесничеш, техникаш лесоводаш, хьуна культурай мастераш, кхыбараш юкъебола 50 саг вар цу семинаре дакъа лоацаш.

«Халача балхашта механизаци яр», «Сунженски леспромхозо древесно - кустарниковни породаш дIайогIар», «Технически библиотеки рационализатора уголок» яхача темаех йола фотовыставкаш цхьаьдаш болх беш я цу цIагIа.

Сунженски леспромхоза болхлойи гIулакхера нахи йиш на ца Iеш Нохч-ГIалгIайчен кхьча леспромхозашкара нах а хул хьуна пропаганда еш долча ЦIагIа.

К. ВИННИК.

БОЛХЛОЙ БОКЪОНАШ ЛОРАЕ

БОАХАМИЙ цхьаболча кулгалхоша къахьегама законодательство телхадеш, бокъо йоацаш болхлой балха тIара бохаш, кхыча балха тIа уттабеш, ца доагIа дисциплинарни бехкаш деш, къахьегама алапа далара социалистически принцип телхбеш, болхлой балхацара материальни безам телхбеш моттигаш я.

Уж моттигаш хана Урус-Мартана, Шаьла, кхыболча районашкa каст-каста моттигаш нийсъеннай къахьегама законодательство телхадеш. Цхьаболча боахамий кулгалхоша профсоюзни комитеташца барта а боацаш болхлой балха тIара дIабоахаш, къахьегамах дола закон телхадеш, паччахьалкхенна доккха зе деш болхлочоа е гIулакхерча сага материально - моральни зе латтар деш моттигаш хиннай. Цхьабакъда, цхьаболча профсоюзни комитеташ дукхаьл ювлаш цу гIулакха юкъе, администрацеша лeладеча цу телхарий хьакъехь мела я уж.

Цхьаболча предприятейи учреждений профсоюзашa къахьегама гIагIорла дуьйна къовсамаш даьнахь хьоаста я ца деш гIулакх кегаду, хIьта болхло тайп-тайпарча органашка латкъа волалу. ГIулакх иштта дIахь а ца долийташ лаьрхIа цу деша ьйча комиссешка къоастада дезаш, царел тIехьагIа профсоюзни комитете ходам а бергболаш. Масала «Гудермесский» совхоза цхьоалагIча отделене профсоюза комитета председатель Радуев профсоюзни обкома бартагIа а доацаш ше волча балха тIара кIезигагIа вланн доагIача оттавир. Совхоза администраце бехках цу гIулакхага совхоза профкома ца хьежарах шин бетта болх боацаш висар Радуев. «Сельхозтехника» Веденски отделене директора нов. Арсакаева балхара дIаваьккхар цу отделене спецмага заведующи волаш болх бa рабочкома председатель Ушаеви склада заведующи хиннa Зубайраеви. ХIьта Зубайраев балхара дIавоаккхача хана бюллетенах цамогаш а вар. Ше уж бокъо а йоацаш дIабахар «Сельхозтехника» республиканскн объединене ега сокращенех дешаш бакъде гIертар Арсакаев.

Законах доацаш сокращене еш болхлой балх тIара дIабоахаш, балха тIа нах хьаэцара режим телхбеш, профсоюзни организацеа а йоацаш, гIулакхаш лeладеш белгалаьннa я Урус-Мартана управлене «Лермонтовский», «Самашкиневщий», «Горец» яха, Назрен управлене Экажевский «Октябра 40 шу» яха, Шаьла управлене «Дружба» яха совхозий администрацеш.

Администрацe бехках болхлой дIабахарах паччахьалкхена хулаш дола зе хьан такха дезаш да аьнна хаттар отт укхаза. Из зе такхха деза къахьегама бокъонех дола законаш телхадераша, цу гIулакха бехке бараша.

Профсоюзни комитеташ дакхайла я болхлочоай администрацеи юкъе утташ дола къовсамаш кIоаргга довза, уж хьадалера бахьанаш такха, паччахьалкхена цу къовсамех зе деш болча наха боагIаш бола бехк ба а къахьегамах долча советски законодательствах волоштен бюрократизми дIанккха а.

Д. КОСТОЕВ,
Нохч - ГIалгIай АССР юрта боахамий болхлой профсоюзни обкома инструктор.

Ла мегаргдац ер гIулакх

Паччахьалкхен латташ дIалувцаш моттигаш я Шаьла районе.

Къастта дукха дIадийцад уж латташ «Автуринский» совхоза територе тIа. Масала, совхоза севооборотах 1-ча отделене управляюще распоряженех 0,45 гектар латта делар ХатуевгIар кхаь дезалн. Из латта делар юрта дукхха совлен приусадебни участкаш йоллашехьа я.

Межидов Мухадена бицбеннабац шийн кхьбола гаргала нах а. ХIаране цIен гонахьара участок йоллашехьа юртал аре цо царна делар 2,5 гектар латта. ЦIен гонахьарча участкашка Iажаш, кхораш, хьачаш, гIамгIаш йолаш сомий бешамаш я цар. хIьта огородашка шозза хьувкъям чуйбу: юкъаьаца саьмарсаькх, цул тIехьагIа хохаш хьажIаши.

Межидова вошес IадалКъулуса юртал арахьа шийна дика цIе а дь 0,25 гектар латта дьбир. Цу Автуры яхача юртарча Шахбулатов ИбрахIама юртал арахьа севооборота кхай тIа шийна цIенош дир, ший гаргарча нахаца цхьан лeладеш 1,42 гектар латта а да. Уж деррига гIулакхаш хьалха хиннача юрта Совета председателеи «Автуринский» совхоза отделене управляющеи Межидовнен дика довзаш да.

Совхоза латта иштта дIалийцараштa хIама ца дерах цул совгIа, уж къайлакхухьеш хиларах отделене управляющена Межидовнен управляюще декхараш кхоачэшдеш волча Амалиевнен укх шера 19 мае Шаьла парткомо выговор йир, учетни карточка тIа а хьош.

Парткомо тIадиллар дIалийца уж латташ цу бахагара хьадоахилга. Цхьабакъда, парткома из решени вIанзалца кхоачашъяьяц, уж латташ хьадаькадац. Межидов Мухаде малагIа юкь хургья шин юрта бахача наьагара огородни участкаш хьалха цун ший а цIен гонахьа 0.18 гектари кхай тIа 0.25 гектари. вешта аьлча, 0,48 гектар латта хилча.

Автуры яхача юрта бахаш а болх беш е боацача цун гаргарча нахах цхе сагага латтах участкаш я цу юртара. Управляющегара хьоинем айбу бахача наха. ХIаравар гIерт ший вoIa, даьвеший вoIa, иштта кхыча гаргарча наха е латтаж дувца. Тхьанарча дийнахьа наха шоай лоIамех дIахьаца дукхха гектараш совхоза латта да.

Наха дIалийца уж латташ хьалдахарен нийсача полица валарах метта М. Межидов хардеш ва уж бIаргуча дола бицдераш. Цу гIулакхашка хьежай авторитетни комисси я. Межидов бицьдеш вацар комисси хьежа гучадаьнар. Цо аьар, шийн да яхаш дуьна совхоза кхай тIара латта са а дац ца Умарова Бачий я да. Цул совгIа комиссе членашка цо йоахар, Умарова из огород Кахаев Усе председатель волча Автуринский юрта Совета латтан комиссе къастаь я. Из бакъий-дециий хьажа латтан комиссе хьалха хиннача председателага хьаттар Умарова огород хьахьокха тхога, аьнна. Кахаевна хаьзар из хьахьокха, цо гойтар дар кхыдола латта. Ше харц дувата гучадаьннача тIехьагIа Межидоша аьлар ер шуга дийцар, дагалоацам а боацаш, Умарове вIiйi латта хинцах. Юрта Совета председателa Джабаева яхачох Умарова воI Кизляре бойх беш ва, хIьта Межидова ше йоах из Грозне цергаш етта пхьар а волаш болх беш ва. Райфинотдела дайнеех Умарова хиннац из огород, цудухьа цунна теха пхьекха налог а яц. Цу тайпара гучадьлар из латта Межидова шийн хилар.

ВIалла боацача наха а латтан участкаш ена моттигаш я. Масала, иштта берех я Темирсултанова Зоет. Цуга 0,17 гектар огород я. Зоет Автуре яхаш саг яц. Из дага лаьца хьаь саг я. Юрта Совета председатела хац из малий а маца хиннай я.

М. Межидова вож воша Бексолта почта начальник волаш болх беш ва. Цун цIен гонахьа 0.30 гектар латта да. Ма хоза беш я я-ха цун яр! Хийла саг хьогарга цох. Шоана ма моттолда Бексолта цу бешах кхоачамхинна Iийнав, аьнна. Цун-м юртал арахьа кхи а 0,29 гектар дикачара латта да. Цу тIа цо ю кьажжIаш, кортолаш, хохаш.

Дукха ба вах иштта бараш а. Цу нахаца е сельсовето а е отделене управляюще а къовсам лоаттабац. Законах а доацаш дIалийца паччахьалкхен латта общественна долча гIулакха пайда духа ехла деза.

М. АЛБОГАЧИЕВ.

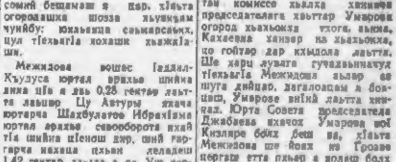

Ленинградски область. Волховски ГЭС-а советски гидроэнергетически строительства хьалхарьярех цаI я. 1926 шера болх ба йолаьнна хиннача цун агрегаташа испытаненa даьрхIа оттаь хинна ха чекх а ньккхай 13 миллиард киловатт-сахьат электроэнерги а ехай. Доккхий хувцамаш хиннад станце: укхаза шерра юкъейоаллаьй автоматика я. ХIанз ший электроэнерги дIалуш электростанце — ветерана лоалаха ялча боккхийча металлургически заводана.

Сурта тIа: управлене керттера щит.

М. Редькина сурт.
ТАСС-а фотохроника.

ЗАМАНКУЛ. «Сунжанефта» НПУ № 2 йолчу мехкдаьтта промысле дикачу балхаца билгалваьлла къона токарь комсомолец Бельтоев Якъуб. Шен балха говзал дика Iамийна массо нормаш тIехкхочушъеш хьуьнаргIа Якъуб.

СУРТА ТIА: токарь Бельтоев Якъуб.

Н. Кобиашвили сурт.

Ростов-на-Дону. Дениа «Ростсельмаш» цхьачу заводо погрузочни майла тIара вай мехка тайп-тайпанча моттигашка дIа-юха ахухьийт «СК-4» цхьа кхай тIара комаш—комбайнаш. Уш дика дуьхаш лудц юрта бохама пьохьегамхоша.

Сурта тIа: кийчъяь комбайнаш тIайоттача.

В. Турбина сурт.
ТАСС фотохроника.

КХОАЧАМБАЬ IАЦ ТХО

Ерригсоюзни машинаькъа дежа сийлениа накъа а доглIаш, даькача къахьегама толамий итоташ цьй, кхоачамбоацараш дIахьаха а наькъаш техкай тха машинаькъахоша.

Тепловозашта ремонт ю тха коллектив коммунистически къахьегама сийлен цIи лаккхара къовсам лоаттабеш я. Къахьегама дика толамаш довзаш пекъа даьккад тхо дезача цIейна. Массехк ди хьалха ворхI бетта плаи кхоачаш а еш, планах лаьрхIачул соьгIа ремонт яь арахийца тепловозаш 10 соьгIа ба. Тепловозашта еха ремонта боарам лакх я беш, пунга дIадолар дикка доххдиннад.

Оаха кийчъяь дIачулу тепловоз кхоачамбоацар долаш хилац. Укх тIеххьарча денош кха оаха ремонт яь арабаьккха тепловоз ворхI ба. Царех шиъ цхьаккха замечани йоацаш дIачийцаб, хIаьта вокх пхе тепловоза яьча ремонта юкъе кIезиг-дукха кхоачамбоацараш нийсделар. Уж сихха дIадаьхар.

Саратовски областерча предприятой коллективашна дIадехадаь дика тIулакх дог раьза хинна хьал а лаьца ремонт яь дIачулу тепловозаш лекха дикал йолаш хилийтара боккха къовсам лоаттабу тха коллектив. Из кердя метод эргаиккхара коллективна дукха къахьег къонача тха кулгалхочо мастера Ракитский Владимира. Цо болх нийса вIаштIехьбаккхарах оаха доаха къахьегама толамаш дика да. ТIехдика къахьегарца белгалбаьннаб слесараш Слетков Александр, Кузин Евгений, Хаджимурадов Юрий, Вылобков Петр, Шатеев Юрий, иштта кхыбараш.

Укх деношка Ерригсоюзни машинаькъа денна сийленна накъа дехара аьржача социалистически яхьа итоташ йир. Хьалхера моттиг елар тха коллективана. Цох кхоачамбаь Iеш лац тхо. Кхы а дикагIа къахьегаш хьалхара моттиг дIа ца хеца лерхI тха коллектив.

А. ХАЖИЕВ,
Грозненски депо тепловозни цеха слесарь.

БУС А ОАХ ЛАЬТТА

Кхетамца болх вIаштIехьбаккха къахьег тха кхаш леладеча бригада коллектив ца бола ялаташ сихагIа чуэцарех парна тIехьа культураш дIаеле лаьтта вхарах. Касарех уала ялат хьалхийца доаллаше а мукъадаьнна кхаш еахаргдолаш вIаштIехьбаккхаб оаха тхоай бригада болх. Лоаппача хана йоккхача майла тIаро ялаташ хьаиха а хьекха хьалъэцек, ча хьагулдаь аргIаш е лаь дIаоттален карагIдаьлар тхоиь, цул соьгIа бус а тIехьа болх беш кхаш аха доладир оаха.

Гусаищин ийс трактор я тха бригаде лаьтта оахаш, царех шиъне буссеи вокх кхаьнне дийнахьеи оах лаьтта. ХIанзле а 500 гектар лаьтта аьхад бригадо. Дика вIаштIехьдаьккхад оаха аьхача лаьттан тIа хиш дехкалга. 300 гектара тIа диллад хий.

Юкхьацна денз беррига а теркам тIабахийтар оаха силоса лаьрхIа хьажкIаш дIаера, шин дийнахьа 230 гектара тIа дIайийра оаха из культура.

Доккха а бехкткхамера а дехкар отталаьа оаха тхоашта хьалхашка. Оаха лаьрхIад ца бола ялаташ дIадера эша деррига а 15 эзар гектар лаьтта пхийтта дийнахьа аьха даикха. Аьха даьнначa кхашка кхы юкъ ца йолийташ хиш дехка е. ДукхагIа доле оахам «ДТ-54» яхача тракторашца ду оаха, бус бу цар из болх, хIаьта дийнахьа кхычахьа йолд уж.

ТIеххоачашъю тракториcташа шоай смена нормаш, аха делар 6.5 гектар лаьтта мара доаца хIара бус 10—11 гектар лаьтта оах царех хIаране.

Соаьха а цул хьалхарча шера а вIаштIехьалацар тха шин сменах болх бе. Цу хана кхыча тайпара вIаштIехьбаккха бар тракторист болх. ХIара сменах хуаца а ца луш деннеи буссеи цаххадаш болх бора царех хIаране. Дийнахьа сарралпа болх бaь тракторист кIаьллора, цулухьа лохо хулар бийсанид цун къахьегача оасарле. ЛерттIа ахапар цо лаьтта, цхьайолча моттигашка геттара тIехьга хулар из, дукха ютар йоркъаш. Смена чекх а яьнне селаIе ваца из хIанз. КIаьхвелла хилац болх бечa хана, цу гIулакхо торо хулийт балха дикал лакха хилийтара беррига теркам тIабахийта а иштта къахьегама оасарле дукхха лакхъе а.

Тха бригадерча механизаторашa дика хаьтаду шин хаппахьа аьха лаьтта тоаде аттагIа долга. ТIоехал дIакъовлар дукха макха бешка, иштта хиш дехка а торо хулийт цу гIулакхо, хIанз аьча, уж балхаш лера шортта ха юс тоас. Иштта йиш хул шин хаппахьа ца бола ялаташ хIаланйиш лаха, минеральни удобренеш тоаса а. ХIаьта из деррига а дича дика хьакъ ялаташ, кхыйола культураша.

С. ТЕРСКОВ,
Шелковски производственни управлене «Красный пахарь» яхача совхоза цхьолагIча комплексни бригада бригадир.

КХЕТАМЦА ВIАШТIЕХЬБАЬККХАР БОЛХ

Укх шера пачхалкхенга 1250 тонн ялат дохка аьнна декхар тIанийцадар тха совхоо. Пачхалкхен амбарашка хIанзле а 1500 тонн ялат чутессад оаха.

Хьакхарн ардарн къаьста а долаш чуэца лаьрхIар оаха деррига а ца бола ялаташ, хIаьта из дика чакхдоаккхаш латт совхозе. Иштта чуэцаш хьача дукха а кIезигагIа дов ялат, цул соьгIа комбайнагара доаллеше а ялаташ дIакийдеча пункте дIадахьа мег аьрда ялат.

Кхашка хьалкхеаь деррига ялаташ вIалле а дов ца деш чуэца а пачхалкхенна дIадала а лаьрхIа тIагIертта къахьегаш ба хIанз тха совхоза болхлой. Доккха тIо ду тхона из кхоачашде партийно-пачхалкхен тIахьожама вовкъостала йолча общественна группа. АргI - аргIагIа кхашкеи хьатташкеи хул группа членаш, ялаташ хьал мишта эц, транспорто болх мишта бу, хьатташкара пачхалкхенна лаьрхIа дIакхухьийта ялат нийсе оаий хьож уж. Иштта болх беш я «комсомольски прожектор» а. Дика вовкъостал ду по механизатораштеи шоферaштеи, иштта кхычарна болх лерттIа вIаштIехьбаккха. Прожекторо гучадоах балха тIа нийслу кхоачамбоацараш, къахетам ца беш хIаме тох бежечунна, хоаставу кхычарна масал а телаш къахьегар.

Баьча балхах кхы тIа алане луш йола системеи комбайнераштеи тракториcташтеи премеш телалгеи дина дIаоттадаьа совхозе. Из бахьан долаш шерра социалистически яхь яьржар совхозе ца бола ялаташ чуэца доладелча денз, хIаьта механизаторашта юкъе хьалкхийр тIехдика къахьегаш бола производственникаш. Масала, Эзерханов Мусас дийнахьара норма массехказа тIеххоачаш а еш 71 гектар ялат хьекхар, цхьий хьохканаш кхы дох ца деш къахьег цо, кхы а дикагIа болх бу Сайдаев Яхьяс, сменах 72 — 74 гектар ялат хьакха вIаштIехьдоал цун шин агрегатаца. Цар санна къахьег кхы дуккхачар а.

Ю. КАИМОВ,
Урус - Мартана производственни управлене «Лермонтовский» совхоза партгрупа секретарь.

Партгруппашта цахаддаш йоакхо

Производствана гарга хилерца кхоачамбоацараш дIадахара партийни тIахьожам лоаттабарах, план а социалистически декхараш а кхоачашдара къахьегамхой тIаберзабаран йола керттера звено партийни группаш хилар дика кхетадеш я КПСС МагIалбика горком. Цудухьа, буруь деттача конторашка, мехкдаьтта промыслашка, кхыча предприятешка вIашагIъеллай 39 партийни группа.

КПСС горкомо, юкхьацарча партийни организацеша цахаддаш йоакхо ю партийни группай, партгруппоргашца хан-хьинахьа семинараш ю (е секретарашца цхьана, е кустови хьисапе духхьал партгруппоргашца). Цу тайпара семинар укх шера кхоь хьй — шиъ кусташкеи цаI общегородской. Партийна группай баьча балха опытах лаьца васт-васта дуьц партийни бюрошка, дIаьта КПСС горкома дуьц цу группашта юкхьацарча партийни организацей бюроша кулгалдарах.

Парте горкомо керттера уйла тIайохийташ ца партийни группашта практически новкъостал дар къаьстта балха йоккха опыт йоацеча группаштеи цар группоргаштеи а деш.

КхоалагIча промысле дикагIчарех лоархIаш я Иван Филиппович Коков партгрупп-орг воле 3-ча бригаде партийни группа. Нов. Кокова предложенеех электромоторий къаьна шкиваш кердачар ца хийцар. Из бахьан долаш дукхагIа а дикагIа а болх бе йолаелар техъоагIонаш. Партгруппорга из инициатива хьаллаьцар промысле. № 99 йолча скважина шкивашка хьежача гучадаьлар 92 скважине уж хувца езаш хилар. Къаьна мел яраш дIа а йоахаш керда шкиваш уттае лаьрхIар, хIаьта уж хувцаше а цар диаметр дIамигйир. Боккхача мохьера из гIулакх ерригача промыслашка дIадоаржадергда партгоркома.

Балха денах ха йоаргIовцеи балха хан-хьинахьа болхлой дIахкхувларгболеи дешаш къовсадир партийни группаша. Уж гIулакхаш а лерттIа вIаштIехьдаьхар цар.

«Малгобекнефта» ИПУ цхьолагIчеи шоллагIчеи буруь деттача конторай партийна бюроша доккха новкъостал ду партгруппай болх тоабарa. Ерригача производствени участкашка партгруппаш вIашагIйоххара № 1 йолча буруь деттачa контора партийни бюрос дIайоладаьр геттара дика гIулакх ха. Цудухьа партийни бюро, цун секретара нов. Шукина дикагIа вIаштIехьдоал хIара болхло дикагIа вовза, цун вахар миштад ха, дика оамалаши кхоачамбоацарашн довза.

Дика вIаштIехьбаьккхаб партийни группай болх нов. Иванки партгруппорг волча буруь деттача бригаде. Укхаза хан-хьинахьа дуьц производства балхах, дисциплинах лаьца доладешаш, лерттIа вIаштIехьбаьккхаб кхетама болх. Бригадe хан-хьинахьа аргайоах хьокхама агитаци, аракец къахьегама листокаш, социалистически яхьа итогаш ю. Уж гIулакхаш бахьан долаш, № 819 йола буровой хапал 20 ди хьалха буруь техи ньккар бригадо. Иштта дика болх беш я буруь деттача цу контора кхийола партийни группаш а.

Партийни группашта доккха новкъостал дейи я парте горкома болхлошца кхьана кIоарга буруь детташ тоахамаш деча № 11 йолча цу контора партбюрос партгруппоргашца еш йола инструктивни совещанеш. Цера группоргашта хьалхашка уттаду производства экономически, бетта, сахьаIара дешашта цар уйла тIеерзаеш дола хоацамбола декхараш.

Цу контора партбюрос, партийни группа, берригача коммунисташа лерттIа кулгалдарах тIеххоачашъяьй ах шера буруь тохара план, социалистически декхараш. I-ча июле денз август бетта чотах болх беш я цу контора коллектив.

ЧIоаггIа болх бу «Малгобекнефта» НПУ № 2 йолча буруь деттача контора партийни группашца а. Партбюро секретара нов. Гастимировеи КПСС горкома инструктора нов. Мироновеи массехк партгрупа балхата хьажа а хьежа совещани йир, балхара дикадараш белгалдаьхар, кхоачамбоацараш дIадахаре хьехам бир, болх тоабара хоадам болла новкъостал дир.

Иштта дац гIулакхаш Iаьний. Юртарча буруь деттача конторе. Соаьха укхаза вIашагIъяьна 3 партгрупна болх беш яц. Буруь деттача контора директора нов. Тамбиева, секретара нов. Алихенова лерттIа довл ца дарах хилар из гIулакх. Производства лоархIамерча участкашка коммунистaш дIаийсбара алькакха хIама лаьлац цар. Партийни группаш ца хилар Iаьткъар буруь деттача контора дIадалача шорарча балха, аварен соцьаьлар, геттара дукхагIа хилар къахьегама а производственни а дисциплина теххаелга.

Уж кхоачамбоацарaш дIехо ца беш болаш доаккхага вIахайтал партийни организацешка, хIаьта уж дIадахара ца лезараш я цу хIанза: юха вIашагIъехкай партийни группаш, парте болхло хьечуэзара гIулакхаца хиниа кхоачамбоацараш дIа а даьха хIанз декагIбараш юкъеоаш ба парте кугIарашта. Цу белгаляьнача факташа хьахьийн лерттIа кулгал ца дарах цхьайолча партгруппашка хIанз а кхоачамбоацараш нийслуш хилар.

Партийни группай болх тоабера, производствера цар лоархIам лаккхбара цхьайола мероприятеш чакхъяьхай парте горкомо, хIаьта дIахо цахаддаш йоакхо а ергья цу балха.

Б. АЛБОГАЧИЕВ,
КПСС МагIалбика партгоргa организацешкеи отдела заведующе заместитель.

Укх шера Дахьа амбарашка 200 миллион пуьт ялат чутесса дезаш ба Дона тIара ахархой. ХIанз чуйина пачхалкхена ялат дIалуш латт.

СУРТА ТIА: Сальски ялат дIайийлеча пункте.

Е. Шулепова сурт.
ТАСС фотохроника.

КУЛГАШЦА БОЛХ БЕРГБОАЦАШ

Юрта бохама интенсификаци яра йола КПСС ЦК февральски Пленума решенеш кхоачашъяра лоархIаме да ерригача юрта бохама производствана, хьалхарча даькъе, юрта бохама культураш хьалкхеара долча хьанна балхаща йиза механизаци яр.

Шекара свекла, хьажкIаш, иштта кхыйола культураш а хьалкхеара яьча механизаце мара йиш хулийтаргьяц къахьегамеи продукце единица яккхаргеи дIадоалар белгта лехке.

Из бахьан долаш сел сихи ярха а яьржа производствана юкъехахьа йолаелар цIи хеза болча механизаторий В. Светличнеи В. Первицкеи хьийхо культураш хьалкхеара керда метод.

Укх шера вай республика колхозийи совхозийи дукхагIа болча механизатораша хьаллаьцад В. Светличнеи В. Первицкеи дIалоладаь керда а сийлен а дола гIулакх, толаца пайда эц цар шекара свекла хьажкIаши хьалкхеара толдагIа йолча технологех.

ДикагIа йолча звенонта юкъе цIи яккха йиш йолаш я «Лермонтовский» совхозера шекара свекла кхею Гадаев Орштхоечун механизировани звено. Цу звено шекара свекла дIайийнай 100 гектар лаьттан тIа, хIаьта дикача хьала тIа я из. Звено членаша из котало яьккхай деча балхий агротехника бокъонца чакхъяккхарах, технологически карта тIа белгалдаьха деррига а балхаш ханнахьа а лерттIа а дaь дахарах.

Шекара свекла тIайола звенокха цIена да оасарах, хIаьта дIайийначa культура листаш нийкала хила езача тайпара я. Кулгашца ду балхаш юкъера дIа а даьха кердача технологе яхача тайпара хьалкхеш шекара свекла нов. Гадаева кулгалдеча звено. Дика хургболаш ба цо хьалкхебу хьувкъам.

Иштта дикача хьала тIа я Шаьла производственни управлене «Дружба» совхоза Слюсарев Ивана кулгалдеча механизировани звено коллективо хьалкхебу шекара свекла а. Кхыча производственни управленешкеи бохамашкара хьажкIаш кхеаш дукхача механизировани звенешка а даькъа цу тайпара дика толамаш.

Дог гIоздоал Назрани производствени управлене «Октябрь 40 шу» яхача совхозерча хьажкIаш кхееча Колзоев Бахьаудина механизировани звенос хьалкхееча хьажкIаш хьага хьежачун. Шин механизатор мара воацача цу звенос, кулгашца бу болх биза дIа а баьнна, 200 гектара тIа хьалкхею хьажкIаш укх шера.

Цу звено хьажкIаш кха оасарех дика цIенкъа а дикача хьала тIа а да хIанз. Цу дерригие а йиш хулийтаргья лакха хьувкъам хьалкхебе а тIейча социалистически декхараш сийленца кхоачашде а, тешаме але йиш я звенос хIара гектара тIара 65 центнераш чухехьа фуальньха хьажкIаш чухьаргьац аьнна.

ТIехьайисвц хьала латтача нов. Колзоева звенол цу совхозера нов. Кулбужевеи Сунжески производственни управлене «Коммунизмага бода никъ» яхача колхозера нов. Тимошенкоеи кулгалду механизировани звеной.

Цхьабакъда, цхьайолча шекара свекла кхееча хьажкIаш кхеечеи механизированни звеной балхаца кхоачамбоацараш а да.

Эггара хьалхе ала дезаш да дукхагIча колхозашкеи совхозашкеи Iаи юкъе мара тIачIоагIдац кхаш механизировании звенешта, хIаьта культураш хьалкхеергйола кхаш цара тIачIоагIде деза ца бола ялаташи, хьажкIаши, свекла, коартоли чуйицa йоаллашехьа а, цу гIулакхо торо хулийтаргья звеношта шо-шоай кхаш аха а аьда а тоаде а хьаьдде а, цул тIехьагIа ца хьеш тIакхаьчача культураш дIае а.

Лаьцца аьча, лаьтта аьхаргдолаш денз культураш хьалкхеаьэ чуэцалца звенос шоай кхай тIа ше де деза деррига а балхаш. Цу гIулакхо цхьа-дале деррига балхаш лерттIа а дика а дара тIаерзаергья механизаторий ерригa а уйла, цхьалагIа-дале шоашта хьалхашка оттадаьр каннахьа даь деккхара, тIейча социалистически декхараш тIеххоачашдара бехктокхаме бергба уж.

ХIаьта лаьтташ ханнахьа тIачIоагI ца дарах, шоай кхаш шоашша ахарах, шоаш тоа ца дарах культураш дIайийначул тIехьагIа механизмашца дIа ца доаккхалуш селла чIоагIа оасар тIаьлалар укх шера цхьадолча бохамий механизированни звеной кхашка. Кулгашца дIа ца даьккхача дамлазар цу кхашкара оасар.

Масала, дукха оасар тIаьлалар Шаьла производственни управлене «Джалка» совхозерча нов. Юнусова кулгалдеча механизировани звено кхай тIа. ЙоргIйолаш яр цу кхай тIара шекара свекла, кIалхаръяккхар дукха гектарникашта хIадийцар шекара свекла кха. Кулгашца дIадаккха дийзар оасар. Цу тайпара гIулакх эттар Грозненски производственни управлене Прегорненски опорно-хьокхама совхозерча нов. Евсеева кулгалдеча механизированни звене, Сунжески производственни управлене Кирова цIерагча колхозерча нов. Новочикина кулгалдеча механизированни звено а, кхыча звеношка а.

Цу тайпара ца йиш йолца гIалаташ юха ца дар дукха нийса а дина а гIулакх дIадоладаьд укх шера Шаьла производственни управлене бохамашка. Укхаза хIанзле а тIачIоагIдаьа лаьттеи техникеи шекара свекла хьажкIаши кхеергйолча механизировани звенешта. Моттигерча хьалашка хьежжа лерттIа оттадаь технологически карташ ца царех хIара звенона. Цул соьгIа хIара звеньевочоа беседа яьй агрономa тIачIоагIдаьча кхай тIа маллагIча хана, фу балхаш де деза дIакийтара хьехар а деш. Цу гIулакхо торо кулийтаргья 1966 шера лакха хьувкъаьм хьалкхебе. ХIаьта шоашта тIачIоагIдаь кхай аха а тоаде а болабеннаб из. Слюсаревеи Зекиевеи, иштта кхыцари кулгалдеча звеной кхайшка.

Укх гергтарча денощка ерригача колхозашкеи совхозашкеи механизировании звеношта тIачIоагIдаь даха деза 1965-ча шера шекара свекла хьажкIаши хьалкхеергйола кхаш. Цул соьгIа, звеношта дIаяла еза болх бара эшаш йола техника а. Цо йиш кулийтаргья хIанзехьа лаьтта аха а тоаде доладе а. ХIанз аьча, культурай лакха хьувкъам хьалкхебара лоархIамегIа йола лард я—хIамаш дIаелехьа бокъонца лаьтта тоадар.

Шекара свекла хьажкIаши хьалкхеергйола лаьтта, уж культураш дIаелехьа, тоадара йола укх тайпара система могаш 1965-ча шера:

Ка бола ялаташ йобеи культураша чуйинача тIехьагIа йоархIаши сухи дIадаккхар дукха йиш йол-йолча цIи а тIехь доагаде деза кхаш. ХIаьта из цIи кхычахьа тIакхоачаргйоацаш гIулах вIаштIехьдаккха деза. Цул тIехьагIа, тIагIоллара тIоа боха а беш кхоаза лущени а яь кIоаргга аха деза лаьтта. Дискови лущильникашца 5—7 сантиметр кIоарга е еза хьалхара лущени, хIаьта шоллагIа лущени е еза ши-кхо кIира юкъе а додийта. ЙоархIаш цхьатарра тIайолаелча е еза шоллагIа ю лущени, бакъда хьалха яьуп пхоргIа е еза из. Иштта ши-кхо кIира юкъе а долийта юха а йоархIаш тIайолаелча хьалха яьрий ларагIа хургйоацаш кхай дискналад е еза кхоалагIа ю лущени, бакъда корпусни лущильникашца е еза из.

Цул тIехьагIа кIоаргга оах аха, хIаьта пхаьд а йоллаш хила деза из, 27—30 сантиметр кIоаргга цу цу тайпара оахам, нагахьа санна гураьха оасараш тIадолаьй цхьана макха а боаккхаш культиваци а еза зiба тIа.

Дика аха йиш йола кхаш культураш чуйна ца яьллиги а еза а тоада а могарга ал пара лаьрхIа.

ХьажкIаш чуйиа мукъаьелача кхашка, мичча хана уж оале а, шин оагIорахьа дискови лущильникаш яха еза. Цул техьагIа пхаьа йоаллаш долча нохарца кIоаргга оах из. Кха ахалехьа хьалхагIа яьча дисковане тел юхедиса гIадамаши чIагIIаш. Из бахьан долаш оахача хана итта кхайлайоал уж, оахама тIа а ца юсаш. Из геттара лоархIам болаш да кхашка дIахо деча балхашта.

Иштта лоархIаме да шекара свекла хьажкIаштеи кIала шиа пайнахьа минеральни удобренеш яхкар. ХIаьта ширдаьнна кхо [illegible] ахалехьа кIезига хьалхагIа [illegible] пайдаметIа хул.

ХIана аьча, оахача хана дика дIаув из лаьттаца. Цул соьгIа гураьха хIара гектара тIа 3—4 центнер суперфосфата 0,5 центнер хлористи калийн тоса шекара свекла юеча кхашка. ХIаьта хьажкIашта кIала тасса еза 2—3 центнер суперфосфата 0,5—0,6 центнер калийни тухи. Зиба лаьрхIа аьхача дерригача кхаш тIа, нагахьа санна цар тIа оасараш тIадолалой макхашца цхьана культиватор а тоххеш обработка е еза.

М. ВРИДКОВСКИЙ,
Нохч-ГIалгIайчен заслуженни агроном.

КЪОНА БОЛХЛОЙ

Дукха ца йоаппаш Грозненски химически комбинате № 1 йолча профессионально-техническа училища дешархой выпускной сайре хилар. Из ар [illegible] арахецара хетаь сайре.

Экзаменаш дIаецача 41 саго химикий-технологий говзал карагэзайир. Мастераша А. Воронцовен Степновойси производственни говзал хьехаш хиннеча 30 сагах латтача группах 12 саго геттара дика дIаелар экзаменаш, 11-не баьна говзале 5-гIа разряд еьккар. Комбинате стажировка чакхъяьккха волча Н. Костуна аьккхагIа разряд елар. 3-ча групперча нахах ала сага 5-гIа разряди юхебисеронта 4-гIеи 3-гIеи разрядаш елар.

Производстве бизаа болхлой а хинна дIаоттаpа къонача специалисташта дег чура лоаба боаккхаш къамаьл дир училища директора Д. Романова, полиэтилена опытни установка начальника Кийосе, кадрай вIвестевии отдела начальника Э. Шеина, кхычар.

Училище геттара дика дешаш листеньаккхача аппаратчица Бондаренко Валентинас чIоагIа баркал аьлар шоашта хьийхача училища преподавателашта а мастерашта а. Цо аьлар, училище тIехдика дешаш санна производстве а иштта болх беш Даьлена рузьба лебадергда оаха.

Училище дийша баьнна къона специалисташ сий дола болхлой класс хьалйиса бокъонца йола ресерв а.

[illegible]

Хьалхара толамаш

Боахам рентабельни бара керттерчарех да юрта бохама продукташ яхара шерра механизаци яр. ХIаьта боахамера техникеи лаьттеи тIачIоагIде деза тайп-тайпарча культурай лакха хьувкъам хьалкхебара лаьрхIа вIашагIъеккача механизировании звеношта, хIана аьча, цу гIулакхо пайда белхтокхам лакхбу.

Урус-Мартана производственни управлене дукхача хана денз йоаллаш я кулгашца болх ца беш йола хьажкIаш кхею механизированни звенош. Ка бола ялаташ чуэцача лоашача юкъа мара тIера ца боалаш дукхьал из цхьа бола бу цу механизировании звеной членаша.

Механизированни шийтта звено я хIанз совхозе хьажкIаши шекара свеклаи хьалкхеш, хIаьта В. Первицкеи В. Светличнеи балха методах болх беш я из звенош. Дукха хана денз шерра-шера лакха хьувкъамаш хьалкхеву А. Касаевa, В. Альтемирова, Ш. Ачиева кулгалдеча механизировании звеноша.

ЦаI е шиъ культура хьалкхееча механизировании звенос шоаза е кхоза юхаметтаоттаду хьувкъам баккхарга дIадахар. Цхьабакъда, цу тайпара дика пайда эца йиш хилац звенона тIачIоагIъяь техника лерттIа лелаеш ца хилча. Нах бахийта безац хул ханнахьа механизмашца кIашкара оасар кIалдаьха кхоа ца еча звенона новкъостал де. Цу гIулакхо лаккху хьажкIашца дIалудар.

Цхьабакъда, шера дIоаххал тIегIертта бе бола ялаташ цаI е шиъ культура мара хьалкхеш йоацача механизированни звеноса, из бахьан долаш зеньа йоаю цо дукха ха. ХIаьта из ца хилийта кхийола балхаш а тIачIоагIду совхозе механизированни звеной членашта. Цхьабакъда, цу гIулакхо боадаьаь дIадахаш звеной балхешта юкъе гучадаьна кхоачамбоацараш.

ХIанз аьча, шоай участка тIера дIа а баьнна кхычакха баьча балхах кIезагагIа алапий хьокаду механизаторашта, хIаьта цул раьза хилац уж.

Шейна тIачIоагIъечча участке хьалкхеш йола культура геттара чIоагIа хьувкъам бежам боаллаш вола механизатор кхычахьа хьожаьча болх дика бара сагота хилац, шийга аьча, бола болх баьнне сихха ЙоахагIа гIертараш тул. ХIанз аьча, хьалхаьэба чубаьача хьувкъацашта хьежжа ду механизаторашта доагIа алапий, хIаьта шоай участка тIера дIа а бала кхычахьа баьча балхах пропорцияльни дечадаш дара.

Цу дерригано а хьалхах техникаш дикагIа пайда эцар дукха комплексно - механизированни звенаш кIоаргIа-дехьа вIашагIъехкача пайдагIа кугIалнар.

Оаха лоархIад деррига а лаьтта механизированни звеношта тIачIоагIде а хIаьта кIашкара совхозе болх болча механизировани звеной вIашагIа а тоха цхьаьнаш звено е а. ХIаьта тайп-тайпара культура хьалкхеергья цу тайпарча звено коллективо, цул соьгIа цо лаладу лаьтта хIалиарчул шоаза е кхоаза дуьлагIа а гургда. Цунна тIачIоагIъергья кхы эшаш йола техника а. Комплексно - механизировании кхойтта звено хургья тIа совхозе хIанзчул тIехьагIа. Царех пхиъне шекара свекла кхеергья. ХIаьта вокх ворхI звенос хьажкIаш хьалкхеергья.

Масала, Ш. Матиева кулгалдеча комплексно - механизировани звенона тIачIоагIде лаьрхIад 1000 гектар лаьтта, цунах 350 гектара тIа хьалкхеергья хьажкIаш, 550 гектара тIа гураьха дуь ялатеш, 75 гектара тIа горох, хIаьта йоацача 75 гектара тIа кхийола культураш.

КIоадаьа звенешта кулгалдеш хургба гIулакх дика довзаш а боккха опыт болаш а бола механизаторах. Агротехника толла а цо эш керлача методах хьалкхеергья цар хьажкIаш, шекара свекла, кхийола культураш. Кхоачашдергда тIейча социалистически декхараш.

Г. КЮМДЖИЕВА,
Урус-Мартана производственни управлене «Красноармейский» яхача совхоза керттера агроном.

НАЬСАРЕН РАЙОНА ШКОЛАШКА

НАЬСАРЕН района школаш кердача 1964—1965 дешара шера кийчъяра доьш дийцар укх шера апрель бетта хиннача школай директорий совещане. Цу совещане хІора школа тІаийцар хаьлда дола декхараш, кердача дешара шера школа кийчъяра деррига балхаш йистедахара хаваш оттайир.

Укх шера цІаьнха а ца хиннача тайпара дика дакъа лоац школашта ремонт еча деша дагІача берий дааша-ноаношех йоккхагІча классашка деша дагІача берашех. Масала, Экажкъонгий-Юрта, Наьсарен-Вокзале, Наьсар-Керте, Яндре, Долакоа юкъерен бархІ шерарев школаш керттерча даькъе цар тоаь я. Лоацчача хана а дика а ремонт яьй Яндререча, Экажкъонгий-Юртарча, Долакоарча, СурхотІарча юкъерчен Аьлги-Юртарча, Іаьлий-Юртарча, ЖІайрахьарча бархІ шерарчен школашта.

Района дукха а дукхагІйолча школашта ремонт яь яьнай. Цхьабакъда. белгалдаккха дезаш да ремонтии балхаш 15-тІа июль тІаккхоачаш йистедаьнна хургхилар, нагахьа санна школашка хилалза яргІйоаца ремонта эша материалаш хинналаре. Сигал бесеск кІайн басараш дацар школашка. ХІаьта торгоале потребительски кооперацеша кара ахча доацаш хьалацар уж. Кара ахча дІа а деннa уж эша школа боккъо а яцар. Цу тайпара, школаш хилалза яргІйоацача материалашца Іалашъелга мадоаггІара вІаштІехьа ца дакхаро цІенхашттa юхаэлар ремонт яра балхаш.

ХІанз а йиза ремонт яь ялалле я СоагІапчарен Наьсарен-Вокзалерен бархІ шерара школаш. Царех хьалхарчов вйнашта хьокха басар нийсдаланзар йІаьххача хана, хІаьта шоллагІчун ремонт тІехьъяьнна шийлоІамерча вожарин обществе Наьсарен отделене кулгалхоша пишкаш йохкарен царна ремонт ярен декхараш кхоачаш ца дар бахьан долаш. ХІанз а кхоачашлаьдац цар пишкашта ремонт ярен уж йохкарен декхараш. ЧІоагІа тІехьдаьннад юххьанцарча школашта ремонт яь яккхара балхаш Юкъерча-Ачалкхей Даби-Юртен.

Иштта уж лакхехьа дийца цхьадола кхоачамбеацарашн халонаши нийсъеннале а керттерча даькъе школашта ремонт яь а яьннай, юхедиса балхаш эттагІа август тІаккхачалехьа даь а доахаргда.

Школаш дешара кердача шера кийчъяра гІулакха юкъе боккха лоархІам болаш да шийхан ахьа Іан тІехьа доагор кийчдар а. ЦІи йоагаеш йоккхача хана района школашта эш 6 эзар складометр дахчен 165 эзар тонн кІора. Тахапарча дийнахьа школаша кийчдаьр 3,5 эзар складометр дахчен 568 тонна кІора ба. Района школашка кІор кхоач оаха оттаьча заявкай ханашка хьежжа, цудухьа тхо тешаш да кІорах школаш йиза Іалашъяь хургхиларах. Цхьабакъда, хІанз а 50 процент мара дахча кийчдаьдац. Сунженски Наьсарени лесхозашка тхоашта къоастадаь мел хинна дахча хьанйца даьннад тхо. Цул совгІа тхога кхаьчад Краснодарски краера 1220 складометр дахча. Цу тайпара тхога хургда 4700 складометр дахча. Школашта кхы тІа а эша 1000 кубометр дахча де аьнна наряд лургья оаха. Оаха дех цу гІулакха терко республика лесхоза управлене йир. Школаша шоаш дахча хьадоаккхаргдолаш а кийчдергдолаш а тхона еннача делянкех гІулакх хургдаш, хІана аьлча школашка яц дахча кийчдара эша техника а е пушга дІаяхийта фонд а. Цу тайпара, школаш доагорца Іалашъяра дош хІанз а дизза къоастадаза да.

Деша дагІа берашн классаш районе дукхагІа хилара хьехархой а дукхагІа эш. Цхьабакъда, уж кхоачамболаш бац. Укх кердача дешара шера оаха республика просвещене Министерствагара вийхар 172 хьехархо. Царех тхона хьожаваьв 112. Кхы тІа а эшаш вола 60 хьехархо ца хилар бераштa хьехача а царна кхетам лучa а чІоагІа Іаткъаш хургда.

ХІАНЗ школашеи РайОНОи болх бу кхыча республикашкарен кравашкарен хьехархой боалабара тІехьа. Цу гІуллакха лаьрхІа каьхаташ даьнийтал. РайОНО аппарата болхлой бахийтаб. Цу наькъаша укх аьлки школашка вервав 12 хьехархо. Республика просвещене Министерства тхa школашта кхоачамхилалал хьехархой хилийтар йоакхо е еза.

ХьатІабоагІача хьехархошта бахара эша деррига хьалаш долаш да. ХІанз тхога я дика кийчъяь 50 квартира, хІаьта хьехархошта эша довгор тІадахьаргде цхьоалагІа сентябрь тІаккхачалехьа. Школьни буфеташка, уж йоадача юрта тикашка гІоллаь хьачеи продукташ хулийтаргья.

Іалаьмате во латт республиканеки базашкара деша дагІача берашта эша учебникаш тІадара гІулакх. Плавах 100 эзар учебник дена хила дезача метта 30 июль тІаккхоачаш денар дукха учебникаш дац. Цу гІулакха Іалаьмате кІезига йоакхо ю Наьсарени Долакоарчен потребительски обществаша.

Района тикашка Іалаьмате кІезига ба берий кога гІирси берий барзкъаш, хІаьта берий школьни форма шие а яц.

Укх гаргарча деношка райОНО разнарядкех малоаттІара школашка республикански базашкара деррига учебникаш тІа па дакъе, торговле организаце култалхой беках дешара кердача шера еш йола кийчо йохаргья.

Дешара кердача шера кийчлуш чІоагІа цІенхашттa гІулакх да всеобуча дош нийса а дика а къовстадар. Деррига берая дешара юкъе озар дукхача даькъе тийша да деша дахка ха йолча берий нийсса еча учетах. ДІадаха дешара шу йистедоалача хана школай. РайОНО, республика просвещене Министерства болхлоша бокъонца учет йир 1964—1965 дешара шера юкъе воагІача берий. Из учет иха а тохкаргья укх август бетта. ХІанз хьехархой отпускаш ба. Уж цІа ма баьхкийте дІадоалаергда из гІулакх. Аххана хане районе вІашагІъелла й 1-ча классашка дешаргдолча берий 36 группа. Июль бетта цу берашца лаьрххІа оттеньча программах хьехархоша болх бир школьно-дешара хІамашца уж Іомабеш, школьни вахара правилахи порядкаха уж дІакхетабеш, эрсий багах деш дола къамаьл царна доаэйтаи. Иштта из болх бергба царца август бетта а. Цу гІулакхо царга йиш хулийтаргья боагІашехь а 1-ча классе деша бахка, подготовительни классашка цхьа шу ха йоле а ца езаш.

Кердача дешара шера районе деншн кургба 16 эзар бер. Халкъа образоване болххойн ерригача общественностен декхар да берашн деноа дІа а ца ухийташ хаддалза дешаш хулга Іилалар.

С. АРСЕЛЬГОВ,
Наьсарен РайОНО заведующий.

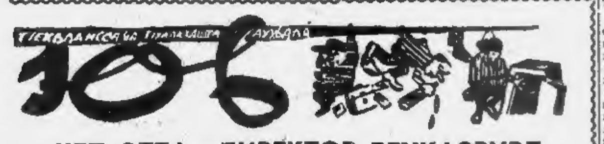

«КЕП ЭТТА» ДИРЕКТОР БЕХКАЗВУВЛ

ШАЬЛА юрта юкъе да культура ЦІа. Бакъда, «культура цІа» яхача деша маІан толхадеьд цун техвнарча сурто. Культура ЦІен ков шкъаккха е доал ца даьча хьала тІа да. ДІаегІа гаьнеш гІулакх ца дарах заьлза я, массанахьа хІана яц аьнна кушхаш я. Нах чу ца боагІа цІа санна я лаки ше а. Шоана ма хеталда из къаьна я аьна. 3—4 шу мара дац из хьалъяь. Бакъда, доал ца даро къаьйй из, ийрчаькккхай.

Цу хана дено кІир техаяц, басар хьекхадац, ахача штукатурка яьяц.

Укхаза нах тІеоэиш хІама дац цхьа биллиард йоацар. Цунах лоаза нах ба культура ЦІагІа гуллураш.

Культура ЦІен директорца Идрисов Султанаца къамаьла дича, гучадаьлар укхаза болх беш хоровой, драматически, халхара кружокаш ца хилар.

Бакъда, болх беш я барзкъаш-хІамаш йоаха а тега а кружокаш. Культура отдело аьча йоакхонах хьахйяна а болх беш а яц уж.

Харцхургдац, нагахьа санна культура цІен болхлоша деш хІама а доадаш пачахьалкхен ахча ийду аьнна. Масала, а тайпа хІама хилар 25 июле. Шаьла ера Ножай-Юрта художественни самодеятельноста коллектив. Республика дукхача юрташка беза хьашй бийя тІаьйбаь нах бар уж. Грозненцашта а кхычетел москвичашта а йовзаш я цар говзал.

Массанахьа а санна воагІаш волча эзделца шоаш шаьлахоша тІаэцарг лерхІаш бар ножайюртахой. ГІалат булар уж. Царна хийттар дага дацар кІалхарча фусам-даьшта.

Культура ЦІен директора кабинет къайла латтар. 8 сахьат даьлча концерт доладе дезаш бар ножайюртахой. Бакъда, 9 сахьат доалаш дика «кеп этта» директор туча а ваьлар.

Ножай-Юрта партиона секретара заместителца А. Кидаровца къамаьл де безам ба Идрисова. Бакъда, метто вьйлар де тигац. Къаракъо боагабаь болх бац цо. Дагтара оадаь меттагара доахача нийлхача дешашна бехказа вала гІерт директор хьаьшашта хьалхашка.

Культура ЦІагІа тахан дола хьал дІахо да йиш яц. Юрта бахана наха культурин салоІам, кхетам луш йола моттиг а хилла дІоттаде деза Шаьла района культура ЦІа.

А. ГИТИЕВ.

ТОРГОВЛЕ БОКЪОНАШ ТЕЛХАЕРАШ

Грознерча Ленина улицагІа «Родина» яхача кинотеатра гаьна йоацаш кхачан тика йІа — Горпищеторга № 61 йола тика.

Цига болх беш ба 1963 шера кхалпиьха ремесленни училищера алх бетта продавеций курсаш а ьыха горпищеторга балха баьнна къона продавецаш Куничкина Александра Григорьевнаи Березюк Елена Алексеевнаи. Цар заведующех Журавлевах лаьна дукха дуьларгдац вай. Из чІоагІа цІинхара саг я.

Къонача продавецаш тика чу болх бу шу гаргга ха я. Дика хІамаш дайза а Іомадаь а баьнлаб уж хІаьале. Цар кьмогга къахьег ондо «хІаннагІ» рикхера. Башка-м дьера дац боаца нах шоашкара тІатеха дале а, бокъо йоацаш пелаш чу къаракь а дутташ из доале а, дукха хІама ца кевчаргара совнагІа мах боале а, цоашта кхе доааде «шорх-шорх» яха цІена совнагаш хилчахь.

Цхьа, 1963 шера — балха ена дукха ха а хьалехьа шийгтара товарашта мах тІа а бетташ нахагара совнагІа ахчаш даха гІертьга хийча горпищеторга култалхоша выговор йир Куничкинайна, дІахо йолача хана иззаморг кхы дича балхара дІайоаккхаргхиларах из кхета е еш.

Цхьабараштa моттаргда цул тІехьагІа Куничкина кхетам чу ена хург ма йий аьнна. Мичара, из гІьи да.

Дукха ха йоацаш областной профсоюза штате боаца общественни инспектораш дикиаб цу тика чу баха. ХьалхагІа шоаш баьнаш ба ца а хейташ, хІама эца баьккача санна мах баьб Куничкинайца. 600 грамм «Весна» яхача шоколадни конфетех 30 грамм эшаьй, 400 грамм печенех 20 грамм эшаьй. Мармелад яхача кІаьдача конфетий 200 грамма тІара а 5 грамм соа эшаьй. Мелла дукха уж товараш ейша хиттадалара а цу тайппара ер хьонен, ер сонен, ер заведующененн кхаш хІаране тІара нишй боаране «загат» а довккхаш дІагІоргдар гІулакх-м. Цхьабакъда, цу тІехь мах соца а баь ахча нийса лаьрхІадий, хьежача гучадаьлар товарах доагІар 2 сом 53 кепиги долча 2 сом 67 кепиги даьккха хилар, эшта аьлта доагІачул 14 кепиг совгІа.

ТІаккха, хІаранегара изваь «загат» довккхаш хилча шаа Іоргда из кІираш, бетташ лаьрхІача а алхха цхьан дийнахьа тика чу боагІача дукахача нахагара. Лоацца аьлча, цхьаь Куничкинайга кхаьча Іен ши «Фос-м». Из ехь цхьан тика чу мах беш латтача кхаь саго. Уж шайна бовзаш а ба — Куничкина Александра Григорьевна, Березюк Елена Алексеевна, заведующи Журавлева.

Шоана мотта хургда гІулакх цу тІехь чаккхаьлар. Мичара. [illegible]

— «Дац, дац», укх пхе дийнахьа хинна а дац» аьха 22 килограмм шекар чудола тІорм[illegible] Коагара, иштта маька дареґІа а наха дика дІакашд а бола бежан дукха марш а корибир иттех килограмм хилла, хІаьта царна юкъе латта кхоракъ шуна Березюк латтача вІаллахьа кІал бертаг кь а лоста латтачи корайд, КІаб хилат а дукхаш латтар Куничкина я, хІаьта Березюк едда вІоаштта кІалхара яьлар.

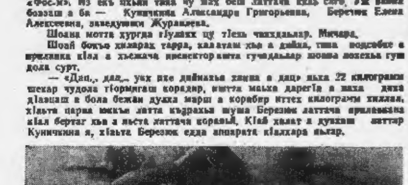

ХІАНЗАРЧА БАЛЬНИ ХАЛХАРА КОНКУРС

Юрта художественни самодеятельноста Ерригроссийски хьажарга кийчлуш бальни халхараш дерий конкурс а хургья.

Вай хакарча бальни халхаро йоккха моттиг лоац къахьегамхоша культурин салаІара гІулакха юкъе, советски нах коммунистически морель йолаш кургбола кхетам балара дика средство я из.

Конкурсо шийна хьалхашка оттадаь декхар да советски бальни халхар дІахо дегІадоаладари халхара майдашка а халхара школе а во халхар дучагІа доаржадари. хІаьта иштта дикагІбола халхархой гучабахар. Из конкурс ю Российски Федераце городашкен юрташкен дикагІча халхархой тІехххьара тур 1965 шера апрель бетта Москве а хургйолаш.

Цу конкурса юкъе дакъа лаца йиш я 18 шу а кхы совгІа а ха яьнача наьха. балета артисташкарен бальни халхар хьехача преподавателашкарен дІайийккача халхар деча хІара царо е дить халхар де деза: вальс, эрсий лирически, каблучка, евочка. Царел совгІа РСФСР культура министерствос чІоагІъяьча репертуара тІара ший безам бола кхы ши халхар а де йиш я цу пара.

Кхаь турах хургья конкурс. Вайцига хьалхара тур хургья укх шера ноябрь бетта республика городашкен юрташкен, шоллагІьар декабрь бетта г. Грозне. КхоалагІа тур 1966 шера апрель—май бетташка Москве хургья. Цу тура юкъе дакъа лоацаргда хьалхарча шин турах хьалхарен шоллагІен моттиг яьхачар.

Конкурса декхараш дІадоаяйтара а цуна дукха вах юкъеозера а лаьрхІа районашка оргкомитеташ ехай. Конкурс бахача наха дІайовзийтаргья радиога, цара йоазонта, телевидене гІолла.

Районин оргкомитеташи культура отделаши декхарийла я цу бальни халхара йоакхо е а хІара городен юртен бальни халхара гІулакх вІаштІехьданкха а.

С. ПЯТАШ,
республиканский оргкомитета член, халкъа творчества республикански ЦІен директор.

ДОТТАГІЛЕН МУЗЕЙ

ВЕРХНЕДВИНСК, 28 июль. (ТАСС корр). Витебски области къийбаседентахьа вежарашка йолча кхаь республика лаьттаи вІашагІкхет. Укхазара, Российски Федераце, Белоруссе, Литве пачхьалкхен доазонаш вІашагІкхеттача моттиге, Верхнедвински районе партийна советски болхлой инициативах хьадийлад «ДоттагІал» яха мемориальни цІа-музей.

Іалаьмате дукхача экспонаташна тешал ду цІаккха йовгІйоацача партизански сийленна. СийлахьбоккхачаДай-мехка тІом лаьттача цу бирсача шерашка вежарашка йолча кхаь республика чІир лехараша вІашабарта а болаш моастагІчоа хІама йийтта хилар. Из а Шкуне яхача латвийски моттиге боккха фашистски бІы партизанаша бохабар хьахьокхаш панорама. «Даьхен патриот» яхача подпольен партизански газета фотокопеяна юкхе улл Белоруссе Компарте Централен Комитето 1943 шера арахийца «Освейски трагеди» яха листовка.

ЧІоагІа уйла тІаозаш я Сийлахь-боккха Дай-мехка тІом болабеннача юкъе Прошки яхача белорусски юрта эрсий-белорусски-латышски комсомольски цхьа подполье иштта вІашагІъеллай дувцаш йола материалаш. Цига эттара хьалха тІем тІара майоал хьахьекхар латышски халкъа къамах турпало Имант Судмалися.

«ДоттагІал» яхача мемориальни хІагІа-музее ВІашагІкхийтта совет йиллай. Цуна юкъе богІа кхаь халкъа вежарий викалаш.

АФИНАШКА ПРЕЗИДЕНТА МАКАРИОСА ХИННАЧА ПЕРЕГОВОРАХ ЙОЛА КОММЮНИКЕ

ЛОНДОН, 30 июль. (ТАСС). ВІашагІкхийттача Къаний Организаце хьалха а санна Кипра проблема къоастаелга керттера политика йолаш греческий Кипрах правительствай юкъара гІулакхи долаш кус, йоах Кипра президента Макариосаи греческий премьер-министра Георгиос Папандреуиен юкъе шийдийккхьа хинна переговораш йистеьлначул тІехьагІа сехьан Афиндашка саррахьа даьана арахьакхача коммюнике тІа.

Рейтер агентства беча хоамаь, коммюнике тІа йоах, переговораш еча хана «ший ерригача аспектех» дийцар Кипра проблема, цу проблема хьакъехьара дІахо де лезарех йола решении тІаьйцар шин лидеро.

Афински переговораш хилар «боза барт хилара атмосфере, цар цІаьхха а чІоагІдир Кипра проблема хьахьехьара цар уйлаш йоза цаІаш хилар».

Коммюнике тІа тІехьара белгалдоаккх греческий кипрски правительствай керттера политикен кагардара хьалха а санна «оашара гІулакхаш ВІашагІкхийттача Къаний Организаци идеалашта тешаме хилар». Цу уйлана хьалхе а лелаеш, шинка а мехка правительствоша вайна кийбу ВІашагІкхийттача Къаний Организаци Устава тІа йолча ерригача средствах ший бокъо леле а шай гІулакхаш цергІатта къоастаде а йиш хургйолаш Кипра халкъ дизза ший лоІаме халийтара тІехьа.

ЛАЬТТАН КІАЛХАРЧА ГОРОДА КЪАЙЛЕ ГУЧАЯЬККХАЙ

ВАРШАВА, 30 июль. ТАСС-а корреспондента В. КУЗНЕЦОВА хоам бу:

Польски-чехословацки доазон гІарча Валиме лаьттан кІалхарча города къайле гучаяьккхай. Польше гитлеровцашна лезадаь зулме гІулакхаш тахкара йолча керттерча комиссега лаьттан кІалха чуьелла воаллаваьча Тадеуш Модерске дийцад шийна хиннар.

Фашистски лагерашка доккха Іазап деш 4 шера кхеставаьчул тІехьагІа Валимерча лаьттан кІалхарча моттиге вигар со специалист хиларах. [illegible] ровцаша къайлахкхаьацар укхаза хьеш латта тамашийна чІоагІа низ бола керда герз арахецаш йола завод хилар. Иттаж километраш йІаьха хиннача лаьттан кІалхарча коридорий лабирингах де лийнача а, массехк этажаш йолаш яр из завод, яхин белгалдоах Т. Модерске.

Лаьттан кІалхара цхьайола сооружени, Т. Модерскена хетачох, керда герз тахнара лаьрхІа яр.

Валима цунна гонахьен тамашерча халача Іазане моттиг яр. [illegible]

Куба лораяра тІехьа

МОНТЕВИДЕО, 30 июль. (ТАСС). «Куба—я, янкеш—бац. Куба—я, ОАГ — яц», яха дешаш юха а доладелар Уругваи столица улицашка. Уругвая къахьегамхой цаІ йолча профсоюзи центро Куба лораяра къамий комитетон вІашагІтехача дукха нах юкъе болча демонстраце доакъашхоша Іаьдалгара дІадийхар Куба хьакъехьарча ОАГ санкцей революцеша яхар ца деяга.

Демонстраци йолча хана города тайп-тайпарча моттигашка митингаш хилар. Митингашка дийцараш радио чу тІоала хІакхайкадир. Шоаш къамаьлаш деш ораторашa белгалдоалар Кубаца лерттІа йола тІулакхаш дендеяга хьалоацача мехий суверенитета бокъонаш ОАГ решенеша телхаеш [illegible]

ФРАНЦУЗСКИ КЪАХЬЕГАМХОЙ ДОШ

ПАРИЖ, 29 июль. (ТАСС). Укхаза хиннача къахьегама Ерригa юкъарча конфедерацие бюро совещане дийцар мехкара социальни экономически хьал. Совещани йистеяьнначул тІехьагІа араяьккхача заявлене тІа бюрос харцдар тІехкьарча пресс-конференце президента де Голля Франце эттача къахьегамхой хьалех экономически ситуаци хьакъехьа дийцар.

Цифраши фактически даннеши а кхуллаш, ВКТ култаллеча органо белгалдоаккх Франце вахара хьал хала долча дусаш хилар. Къахьегама рынок гоггау, из хул «правительства лоІамах». Заявлене тІа белгалдоаккх экономически «стабилизаце» правительственни план кхоачашъяро къахьегамхой хьал йоча лахахар, къаьстта аьлча, бахача наьха хІама эзара горо лохъяьй.

ВКТ «цІаьхха а бокъо уларии низ хьабара кланий хьакъехьара ший оппозици — [illegible] Европе [illegible] «атлантически» [illegible]

Бюрос белгалдоаккх, къахьегама Ерригa юкъарча конфедераци массане а деррига гера Іоалламаш цунна тІакхаьчаш хилар. Франци 18 цІачаьхьалкхен вежевски совещанена юкъе дакъа лаьцара тІехьа хилар.

ТЕХНИКЕРА КЕРДАДАРАШ

Декоративни силикальцит

ЦІенош дезь дьннечул тІехьагІа цул ненаш арахьара а чухьара а штукатурка е езаш е басар хьакха дезаш хул. Хала а цхьа шоай сезон йолаш а да уж балхаш. Цунца дувзаденна къаьстта терко е йоагІаш хІама я силикальцит. Эстоне хьаь керда гІишлой материал я из.

ХІама ца эшаш кІий бос болаш силикальцит хиларах тайп-тайпарча пигментий юккъосталца цул башха-башха доле беса хьаде йиш хулийт. ХІаьта силикальцетин материала фактура кхочу санна айха а доаккхий Іургаш доахкаш а хала йиш я. Геттара эргаш хул цу материала чІоагІъяь кхерах чІоагІагІа а (3200 килограмм совгІа тІаоттайча квадратни сантиметр хула кубик ца йохкаш) ечейкаш йолаш коле а (дахчах мо хІама хьаа йиш йолаш).

Ерригсоюзни Іилма-тохкама а проектни а силикальцита институте из материал декоративни хьисапе юкъейоблаяра дош тохкама группа я архитектура кандидат Хейно Пармас керте а латташ. Зданеш чухьара а арахьара а товергйола дукхача тайпара оатхалашка Іоакъоши хьаьй укхаза. Царех эттара чоалхане йоацараш я арахьарча пенийн пигментированни газосиликальцитни папелашн пенаш чура тоаду Іоакъоши. Уж промышленни хьисапе арахеца йолаергья шу чаккхдаллаш.

Керамически промышленностах хьаькъаста хІама Іалама кхераш хІилеш кхча искусственни е Іалама материалий еха Іоакъош дІагІоргья «брекче» хьисапе кийчъяь силикальцитна оатхалаш хьаечаш. Уж тайпа хІамаш йоккха кхоаве йолаш я помещенеш чура тоадеча, пенаш арахьара цхьадцанахьа тоадечв, цокалаш еча. ЦІеношка хьачувоалача. Баьде-сир бос болча гаросиликальцитахи кІай глазурованни керамически Іоакъаш оа юсчв хІаьаели яь «брекчий» яха тайпа Іоакъош дІаяхийтай городе Таллине модай берий ателье аьча.

«Интарзий» яха тайпа декоративни Іоакъош хьаергйолаш я. Уж дІагІоргья эттара тайп-тайпара панноаш еча, коза дукха беса доле «кхеран графика» еча.

Бос болча силикальцитах хьаe йиш хургья «сграфитто» яха йоккхий Іоакъош. Цар йиш хулийт зданеш чухьара а арахьара а тоадеча дІайохийта тайп-тайпара бос бола рельефни композицеш хьаe. ЧІоагІача а кІаьдача а силикальцитах яьча оатхалий бакъхьара оагІонаш тайп-тайпарча суртех е йиш хургйола чоалхане йоаца приемаш кийчъяьй. Из къаьстта перспективни гІулакх да заводашка арахьарча пений панелаш, сурташ доле видех декоративни Іоакъош хьаеча. Цар боарамаш автоклавай боарамашна мара къоастадергдац.

КІаьдача ечести силикальцитах интерьерашта эша декоративни хІамаш хьаe йиш хургья: барельефаш, урнаш, вазаш, пепельницаш, кхьираш. Институте яьча опыташа хьахьекхад бос бола силикальцитни материал скульптуре автоклавированна хьалха бод санна йолча кІамах фигураш еча дІаяхийта йиш йолаш хилар.

Цунах гуш да силикальцит потенциальни дика декоративни материал хилар, из Іалама кхерал, декоративни цементал, цхьадолча даькъе художественни керамикел эсалагІа ма.

Эстоне силикальцитах декоративни Іоакъошца тоаь хургья дукха йола общественни зданеш: модай ательеш, школаш, библиотекаш, спортбазеш. Силикальцитни Іоакъош тоха лерхІ Московски городской аэровокзале а.

Инженер Таня НИРК.
(АПН).

Пластмассах яь поселкаш

Пластмассах цІенош ду «Красноярски Промстройпроект» яхача института экспериментальни мастерскеша. Кхолха йиллача панелех даьд цІеной пенаш. Арахьара — кизга кІада, чура — тІоаш доле пластик, царна юкъе — бьмна-чоп мо йоле бяеряк холистирол. Панелашта юкъара ца дІакуьт шедала духьал оттача шерауш йолча мастикаца.

АПН корреспондентага дийцар проекте авторех волча [redacted] Владимир Шадрине:

— Оаха пластмассах ду цІенош, керттерча даькъа, гІишлошъерашта, геологашта, горнякашта хан на деш дола цІенош да. ВІашагІа а даькъе самолета атта дІадохьаяргдолаш да уж. Шиъ, кхоъ, дить цІа цхьана, хІаьта иштта йоккха здани — общежити, больница, клуб, контора вІашагІтоха йиш я. ХІаьта цу цІеной йоакъаш тайп-тайпара шкафаш я. Уж бахьан долаш кІезига мебель еза цу цІеношка.

Рамашка увттаду органически кизгах полиэфирни йодлахи даь кизгаш. Кхычарел эрсий бар дика чакхъюлайт ультрафиолетови зІанараш, цхьабакъда мух чакхбалийтац. ЦІенош дІоккху в кхыйола а хьаж арайола мытажной гурбах.

Пластмассах поселкаш яр пайдаегІа да доахача хиира, автомобильни даькъашта, машинаькъашта гаьна йолча районашка, хІаьта иштта гІишлош ярабаза йоацача моттигашка а. Масала, даьрхІача гучадаьнна, Якутски АССР пластмассах даь цІа Іургаш доахкача бетонах даьчул шоззел дахчах даьчул 1,5-эзел дарегІа хилар. 60 градус шелал йолча моттиге пенопластах деш дола цІен пенаш воархІ сантиметрал сомагІа эшац, хІаьта бетонах даьраш ах метра дахчах даьраш 30 сантиметра сома эш.

Пластмассах даь цІа вІашагІдолла яхьаккха чоалхане механизмы езац: из вІашагІдолл эттара чоалхане йоацача инструментаца кхаь болхлочо.

Редактора зам. А. А. МЯКИЕВ.

ЛадувгІа

РАДИО: 6.30 — Юрта бахаме болх долча передача (нохчий меттала); 6.45 — концерт; 7.10 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор; 7.20 — Хьалхара передачай программе; 8.15 — «Серло» газете оагІонаш тІара; 8.25 — концерт; 8.45 — «Къона тІехье» яха передача (нохчий меттала); 18.00 — Радиои телевидении передачай программе; 18.05 — «Дега гІозале» аьнна Элинши... йоазонча... повесть цкъа дешар. Литературни передача (гІалгІай меттала); 18.20 — эшараш; 18.30 — керда хоамаш (гІалгІай меттала); 18.45 — «Советски кхалнаьнщ биоттайнача дезале» яха передача (эрсий меттала); 17.00 — эстрадни музыка концерт; 17.25 — керда хоамаш (эрсий меттала); 17.45 — «Къонаш» яха передача (нохчий меттала); 18.15 — керда хоамаш (нохчий меттала); 18.30 — «Моттигерча авторий музыка» яха концерт; 19.00 — Промышленноста болхлошта передача (эрсий меттала); 19.20 — Мукъамашкахь... концерт.

УКВ: 9.00 — Тихоне кхоалагІа симфони; 9.35 — «Ша тІа» яха дувцар; 10.05 — «Роберт Шуман» яха музыкальни очерк; 11.05 — «Цирк хьаккхьачад» яха берашта йола радиопостановка; 11.40 — «Рококо темана йола вариации». Чайковский; 19.05 — «Поэта Виктора Бокова дешаех дола эшараш» яха передача; 13.40 — «Путевые заметки» яха радиопостановка; 20.30 — «СССР-а халкъа артиста Сергея Сергеевича Ермолинский» яха концерт.

21.00 — «Ромео, са ловалахо» яха Гидеи... опереттан мотташ; 22.15 — «Улица дІоаккхаьа...» яха музыкальни дувцар.

Хьажа

ТЕЛЕВИДЕНИ: 18.20 — Передачай программа; 18.25 — телевидении керадаралаш (эрсий меттала); 18.40 — Доазол арахьарча гІулакхий хьакъехьа комментаторе къамаьл; 18.55 — «Трактори паркерн кагийнах» яха киноочерк; 19.15 — «Маьршаца» яха Нурадилов Ханпаша цІерахча драмтеатра спектакль (нохчий меттала); 21.15 — передачай программе; 21.20 — «Найдёнка» яха, художественни фильм; 22.45 — «Кай-загуро» яха Іилма-довзам йола фильм.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦІеча фронтовикий улица, 15, Телефонаш: редактора зам.—2-67-61; бехктохама секретара—2-45-49; партейни вахаро, промышленна, торбоещаное, письмой отделий — 2-25-72.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15, Телефоны: зам. редактора — 2-67-61; ответственного секретаря — 2-45-49; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного и писем — 2-25-72.

«Грозненский рабочий» изательства типография. Редакцее проспект.

Типография из-ва «Грозненский рабочий». Проспект Революции.

СФ00778. Заказ № 4161.